

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

BLAŽ MOČNIK

ČASOPISNO DOPISNIŠTVO:
PRIMER ZGORNJEGA POSOČJA

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana 2008

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Blaž Močnik

Mentorica: asist. dr. Sonja Merljak Zdovec

**ČASOPISNO DOPISNIŠTVO: PRIMER ZGORNJEGA
POSOČJA**

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana 2008

Stari mami Matildi – angelu skromnosti

Časopisno dopisništvo: Primer zgornjega Posočja

Dopisništvo je posebna vrsta novinarskega sporočanja, za katero je najprej značilno poročanje na daljavo. Bralci časopisov za dogodke izven okolja matične medijske hiše v glavnem izvejo zaradi dopisniškega dela. Dopisništvo je rezultat spremljanja vseh dogodkov v lokalnem okolju. Dopisniki v svojem delovanju uporabljajo široko paleto novinarskih žanrov, zato je vsestranskost ena od njihovih odlik. Hkrati je delo dopisnika odvisno tudi od lokalnega okolja, v katerem deluje. Rezultati ankete med bralci časopisov v zgornjem Posočju so pokazali, da vprašani priznavajo, da je poročanje dopisnika odvisno od značilnosti določenega okolja. Kvantitativna analiza prispevkov z območja zgornjega Posočja v časopisih *Delo*, *Dnevnik* in *Primorske novice* je pokazala, da lokalni/regionalni časopis lahko lokalni novici posveti bistveno več pozornosti v primerjavi z nacionalnima dnevnikoma. Izkazalo se je, da je območje zgornjega Posočja za nacionalne dnevnike manj pomembno okolje, kar občutijo tudi bralci. V anketi so izpostavili, da je prispevkov z omenjenega območja v *Delu* in *Dnevniku* glede na njihova pričakovanja premalo.

Ključne besede: dopisništvo, dopisnik, slovenski tisk, lokalno okolje.

Newspaper correspondence: A Case of Upper Posočje

Correspondence is a special sort of journalism, whose first characteristic is reporting from a distance. Newspaper readers find out about news outside their own environment through work done by correspondents. Correspondents use a wide range of journalistic genres so one of their distinctions is versatility. The work of a correspondent also depends on the local environment he/she works in. A survey among newspapers readers in upper Posočje showed that they also feel that environment has a huge influence on a correspondent's work. A quantitative analysis of articles from the upper Posočje region in the newspapers *Delo*, *Dnevnik* and *Primorske novice* showed that local newspapers paid more attention to local news in comparison to national newspapers. The analysis also showed that the area of upper Posočje was a less important area for national newspapers, a finding which was also emphasized by the readers. In the survey they communicated that they felt there were fewer articles written from the upper Posočje area as expected.

Key words: correspondence, correspondent, Slovene press, local environment.

KAZALO

1. UVOD.....	6
2. ČASOPISNO DOPISNIŠTVO.....	10
2.1 Kdo je dopisnik.....	13
2.1.1 <i>Kaj naredi dopisnika</i>	16
2.1.2 <i>Dopisnik vs. novinar</i>	17
2.2 Posebnosti dopisniškega dela.....	18
2.3 Dogodki in viri dopisnika.....	19
2.3.1 <i>Organizacije</i>	24
2.3.2 <i>Ljudje, ki vedo</i>	25
2.3.3 <i>Informacije o nacionalnih dogodkih</i>	25
2.3.4 <i>Napovedani dogodki</i>	26
3. KAJ JE LOKALNO OKOLJE.....	27
3.1 Lokalne novice v časopisih.....	28
3.2 Odziv lokalnega okolja.....	29
3.3 Novinarjeva avtonomnost in odgovornost v lokalnem.....	30
4. ZGORNJE POSOČJE V ČASOPISIH.....	33
4.1 Geografska umestitev zgornjega Posočja.....	33
4.2 Dopisništvo v zgornjem Posočju.....	34
4.3 Ovire dopisniškega dela in konflikti interesov.....	39
5. ANALIZA.....	43
6. SKLEP.....	60
7. LITERATURA IN VIRI.....	63
8. PRILOGA.....	66

1. UVOD

»Delo dopisnika je gnusno. Če ga jemljete resno, je to izredno težko delo. Dobesedno garanje,« meni Jurij Gustinčič (v Križnar 2000: 6), starosta slovenskega novinarstva, ki je večino svoje delovne dobe posvetil dopisniškemu delu na zunanjepolitičnem področju. Za vsak resnejši časopis je delo dopisnikov izjemnega pomena. Še posebej v današnjem času, ko so tiskani mediji izgubili bitko v hitrosti prenašanja informacij s televizijo, radiem in seveda internetom, ki dogodke lahko prenašajo do nas »tukaj in zdaj«. Prilagajanje položaju na neizprosni bojišču-trgu za občinstvo (bralce) je morda dopisniku celo pisano na kožo. Časopisi morajo namreč postati lokalnejši v svojem poročanju, kar pa vlogo dopisnika še toliko bolj izpostavlja (glej Fry 2004).

Po določitvi teme diplomskega dela je kmalu sledilo spoznanje, da strokovno-znanstvene publikacije na temo dopisništva v slovenskem jeziku praktično niso na voljo. Zaloga sekundarnih virov je zadovoljiva le v nemškem jeziku, zato smo pomembno mesto v sklopu naše raziskave namenili metodi intervjuja. V ta namen bomo opravili pogovore s sedmimi osebami. Za sogovornike smo izbrali novinarje-dopisnike, ki svoje delo še vedno opravljajo na območju zgornjega Posočja ali pa so že v pokoju, urednika redakcije Slovensko dopisništvo časopisa *Delo* in pomočnika glavnega urednika časopisa *Primorske novice*. Pogovarjali se bomo z Janijem Aličem, prvim dopisnikom časopisa *Dnevnik* v zgornjem Posočju. Alič je dopisnik od leta 1976. Pogovarjali se bomo z Nevo Blazetič, dopisnico *Primorskih novic* iz Tolmina, ki je za območje zgornjega Posočja zadolžena od konca svojega študija leta 1985. Še pred tem je leta 1980 postala ena izmed prvih redno zaposlenih dopisnic *Primorskih novic* na tem območju Saša Dragoš, ki bo prav tako pomemben vir za našo raziskavo. Za sogovornico bomo izbrali tudi upokojeno dopisnico dnevnika *Delo* Katjo Roš, po Petru Potočniku drugi dopisnici iz zgornjega Posočja. Delo je opravljala od leta 1977 pa do leta 2006. Za mnenja bomo povprašali še Damijana Bogataja, novinarja *TV Koper* in *RTV Slovenija*, založnika in nekdanjega občasnega dopisnika časopisa *Delo*. Območje zgornjega Posočja je včasih obiskoval tudi Davorin Koron, zdajšnji novinar in pomočnik glavne urednice *Primorskih novic*. Z njim se bomo pogovarjali o odnosih matične hiše in dopisniku v lokalnem okolju. Z metodo intervjuja bomo podatke dobili tudi od Željka Šepetavca, sedanjega urednika redakcije Slovensko dopisništvo pri časopisu *Delo*.

Eden od pomembnih metodoloških prijemov za izvedbo naše raziskave bo metoda opazovanja z udeležbo. Sam sem zunanji sodelavec Slovenskega dopisništva pri časopisu *Delo* postal v začetku leta 2004. Najprej sem pokrival območje Tolminskega in Idrijsko-Cerkljanskega, po upokojitvi Katje Roš pa sem zadolžen za celotno območje zgornjega Posočja.

Področje raziskovanja tega diplomskega dela je časopisno dopisništvo na območju zgornjega Posočja. Tu na 1364 kvadratnih kilometrih živi dobrih 37.000 prebivalcev. Zgornje Posočje ni uradna geografska oznaka za območje občin Bovec, Kobarid, Tolmin, Cerklje in Idrija, ampak udomačena besedna zveza, ki se je pojavila prav z delovanjem dopisnikov po številnih naravnih nesrečah na tem območju po letu 1976.

Elisabeth Noelle - Neuman in Winfried Schultz (glej Milošič 2002: 7) sta dopisništvo definirala kot posebno vrsto novinarskega sporočanja, za katero je prva značilnost ta, da gre za poročanje na daljavo. Je hkrati rezultat spremljanja vseh dogodkov dopisnika v lokalnem okolju, novinar-dopisnik pa je v svojih oblikah sporočanja vsestranski.

Glede na vloge, odgovornosti in pričakovanja ljudi, med katerimi dopisnik živi, o čemer bo med drugim več govora v drugem poglavju diplomskega dela, je zato uvodna trditev Jurija Gustinčiča dovolj nazorna. Novinarsko delo že po naravi zahteva nenehno pripravljenost novinarja, da stoji »na preži« za informacijami, ki jih v nobenem okolju nikoli ne manjka. Dopisnik lahko v svojem okolju pride še posebej do izraza. Nenazadnje je del neke skupnosti, ki se tako ali drugače razvija, dopisnik pa mora te spremembe najprej opaziti, nato oceniti, opisati, predstaviti in po potrebi komentirati. Ker pa se spremembe dogajajo na vseh področjih človekovega delovanja, ni dovolj, da se dopisnik osredotoči le na segment, denimo družabnega udejstvovanja. Zaobjeti mora praktično vse, kar se v skupnostih dogaja. Ker življenje v skupnosti to od njega zahteva (Alič 2008: intervju).

Življenje in delo dopisnika v lokalni skupnosti ni vedno enostavno. »Novinarji, ki se počutijo preveč udobno v lokalni skupnosti, ne zaznajo dobro okolice, zato jim delo lahko postane rutina. Mnogim mogoče manjka prvi pogoj za poučno, občutljivo in živahno poročanje iz lokalne skupnosti – radovednost. Iz radovednosti pa izvira naslednja perspektiva – zaznavanje okolja« (Anderson, Dardenne in Killenberg 1994: 108). Skupnost je kolaž ljudi, ki se razlikujejo v ideologiji, viziji, izkušnjah in skrbih. Noben posameznik ne more govoriti v imenu skupnosti. Zato sta novinarjev izziv in priložnost, da preizkuša raznolikost lokalne

skupnosti s svojo odprtostjo, z ostrim vidom in občutljivim sluhom (glej Anderson, Dardenne in Killenberg 1994: 108).

Dopisnik se zaradi širine svojega delovanja v samem začetku odpove specializiranemu poročanju, ker za to najprej nima časa, na drugi strani pa je prav obvladovanje dnevnega poročanja s področja političnih, kulturnih, družabnih, gospodarskih, športnih dogodkov ali dogodkov s področja kronike že neke vrste specializirano poročanje (glej Aich v Grošelj 1998: 17). Vseeno se matične hiše vedno zanesejo na dopisnika. »Uredništvo le izjemoma pošilja na območja, ki ga časopis že pokriva s stalnim dopisnikom, novinarje, ki so specializirani za določeno temo. Ne glede na obseg ali odmevnost dogodka. Za to enostavno ni potrebe, ker dopisniki praviloma zelo dobro opravijo svoje delo« (Šepetavc 2008: intervju).

Namen našega raziskovanja bo odkriti dopisniške zakonitosti, ki jih je izoblikovalo tovrstno novinarsko delovanje, in ugotoviti, kako se te zakonitosti odražajo na tem relativno velikem območju Slovenije z relativno majhnim številom prebivalstva. Z raziskavo želimo ugotoviti, ali imajo zaradi teh dejstev nacionalni časopisi drugačen pristop do območja zgornjega Posočja oziroma kakšna je zainteresiranost nacionalnih časopisov do temeljitega pokrivanja območja z dopisniki. Splošne značilnosti dopisništva bomo ugotavljali tudi s pomočjo regionalnega/lokalnega časopisa ter nakazali morebitne razlike med njimi in nacionalnimi časopisi.

Ena od najpomembnejših nalog naše raziskave je iskanje odgovorov na vprašanja, ali je zgornje Posočje medijsko zapostavljeno in ali ga medijske organizacije na nacionalni ravni zapostavljajo. Pri raziskavi bomo preverjali naslednje hipoteze:

- Kako cenjeno je delo dopisnika v matični hiši, je odvisno od pomembnosti okolja, v katerem dopisnik deluje.
- V okolju, ki je manj pomembno za nacionalni dnevnik, lažje deluje dopisnik lokalnega časnika.
- Zgornje Posočje je za nacionalne dnevnike manj pomembno okolje.
- Novinarji lokalnih časnikov imajo v lokalnem okolju večji vpliv na javno mnenje kakor novinarji nacionalnih dnevnikov.

Teoretični del naloge bomo začeli z definicijo dopisnika in njegovega dela. V njem bomo razdelali, kdo je dopisnik, kaj ga naredi in kakšne so posebnosti dopisniškega dela. Naslednje

poglavje bo posvečeno lokalnemu okolju. V njem se bomo ukvarjali s tem, kaj sploh je lokalno okolje, kakšni so lahko njegovi odzivi na dopisnikovo delo ter se dotaknili dopisnikove samostojnosti v njegovem delovanju in odgovornosti v takšnem okolju. Četrto poglavje bo namenjeno zgornjemu Posočju, ki bo predmet naše raziskave. Najprej bomo Posočje umestili v geografski prostor in pregledali, kako časopisi temu območju namenjajo svojo pozornosti. Pomemben del omenjenega poglavja bo tudi ugotavljanje ovir, ki lahko vplivajo na dopisnikovo delo, in konfliktov interesov, ki se pojavljajo v lokalnem okolju, kakršno je zgornje Posočje.

V empiričnem delu bomo predstavili rezultate anketiranja. Z metodo ankete želimo ugotoviti, kako bralci dojemajo delo dopisnikov, kako vidijo razliko med poročanjem nacionalnih in lokalnih dnevnikov v njihovih skupnostih ter kako vidijo vpliv lokalnih oziroma nacionalnih časopisov na okolje, v katerem živijo.

V nadaljnji analizi empiričnega raziskovanja se bomo posvetili tudi analizi prispevkov v časnikih. »Analiza besedil je metoda za sistematično in objektivirano proučevanje jezikovnih lastnosti besedilnih enot, da bi iz njih lahko sklepali o lastnostih zunajjezikovnih pojavov. Analiza besedil torej ne omogoča samo sklepanja o komunikatorju (viru), ampak tudi o recipientih in družbenih okoljih, ki so v določenem odnosu z besedili« (Splichal 1990: 17).

Analizirali bomo izdaje treh časnikov – *Primorskih novic*, *Dela* in *Dnevnika* – in sicer v obdobju enega meseca. Za takšen izbor slovenskih dnevnikov smo se odločili na podlagi naslednjega merila: Pri nacionalnih dnevnikih je za našo raziskavo pomembno, da imajo na določenem območju redno zaposlene dopisnike. Ta pogoj *Delo* in *Dnevnik* izpolnjujeta, česar pa ne moremo trditi za nacionalni dnevnik *Večer*, ki ima na območju zgornjega Posočja le občasne zunanje sodelavce. Med regionalnimi/lokalnimi dnevniki pa pridejo na našem območju v poštev le *Primorske novice*, ki zgornje Posočje pokrivajo z dvema redno zaposlenima dopisnicama. Kako pogosto se območje zgornjega Posočja v omenjenih medijih pojavlja v prispevkih, bomo ugotavljali z metodo kvantitativne analize.

2. ČASOPISNO DOPISNIŠTVO

V tem poglavju bomo definirali pojem dopisništvo, klasificirali dopisnike in preverili, kaj od omenjenega velja za območje zgornjega Posočja, ki je predmet naše obravnave.

Pravega medija si danes ne znamo več predstavljati brez dopisnikov, ki nam redno približujejo od nas oddaljene kraje in dogodke. Če sledimo definiciji dopisništva, ki sta ga zapisala Elisabeth Noelle - Neuman in Winfried Schultz (v Milošič 2002: 7), potem govorimo o posebni vrsti sporočanja, za katero je značilno:

- poročanje na daljavo,
- vsebina so informacije o dogodkih, ki jih mediji brez dopisnikov ne bi zaznali,
- vsebina so informacije, ki jih naslovniki medijev pričakujejo,
- je rezultat dopisnikovega spremljanja vseh dogodkov v lokalnem okolju,
- dopisnik uporablja različne vire informacij,
- dopisnik uporablja različne tehnike prenosa informacij,
- dopisnik je vsestranski v oblikah novinarskega sporočanja.

Naštete značilnosti so lahko izhodišča za podrobnejšo razčlenitev definicije. Izluščili smo jo s pomočjo pogovorov z dopisniki in uredniki ter s sekundarnimi viri. Če je naše prvo izhodišče opredelitev dopisništva kot posebne vrste novinarskega sporočanja, je po ugotovitvi Grošljeve (1998: 20) za dopisniško sporočanje najbolj značilna specifična relacija, posredniška vez med virom informacij v lokalnem območju in medijem. Uredništvo lahko novinarja usmerja, vendar dopisnik, ki ne deluje v matični medijski hiši, tej večinoma sam sporoča, kaj se dogaja na območju, na katerem deluje.

Posredniška vez med virom in medijem pomeni, da je med tema dvema subjektoma neka distanca, ki jo s svojim delom premaguje prav dopisnik. Omenili smo že komunikacijo novinarja-dopisnika s centralo (centralno redakcijo, različnimi uredništvimi ...). Stalen stik z dopisniki je ena osnovnih nalog urednika dopisniških redakcij. Slediti mora potrebam redakcije in prostora v časopisu, zato lahko dopisniku postavi svoje zahteve, da si ta laže zastavi svoje delo (Šepetavc 2008: intervju). Hkrati urednik sprejema in ureja dopisnikove prispevke ter jih po potrebi selekcionira za objavo. Kje in kako bo kdo kaj počel, so

vsakodnevna vprašanja, ki predstavljajo izziv v koordinaciji dela z novinarji na terenu, kjer nikoli nista odigrani dve enaki (šahovski) partiji – tudi novinar namreč nikoli ne napiše dveh popolnoma enakih prispevkov (glej Slavković v Grošelj 1998: 21). Komunikacija med dopisniško redakcijo in dopisniki je ključna za kakovostno delo in kakovosten izdelek. Toda delo nikakor ni enostavno. Še posebej, če mora urednik komunicirati s 25 dopisniki po vsej Sloveniji, kakor je to v primeru *Dela* (Šepetavc 2008: intervju).

Pomembnost dopisnikovega poročanja je v medijski organizaciji odvisna tudi od okolja, ki je (ali ni) zanimivo za javnosti, ki spremljajo določen medij. »V praksi to pomeni, da so na primer za *Primorske novice* dogodki iz Prekmurja zanimivi le izjemoma, zato omenjeni časopis na tem območju nima svojih dopisnikov. Vseeno pa to ne pomeni, da novinarji ne spremljajo vsaj bežno novic iz Prekmurja« (Koron 2008: intervju).

Ena ključnih dopisniških značilnosti je, da so vsebina poročanja informacije o dogodkih, ki jih mediji brez dopisnikov ne bi zaznali. Informacija je osnova novinarskega delovanja nasploh in osnova vsakega novinarskega prispevka. Dopisniki s svojega območja prenašajo informacije, za katere menijo, da so za naslovnika pomembne in zanimive (glej Grošelj 1998: 21). Vseeno mediji večino dogodkov ne zaznajo, ker jih tudi dopisnik ne oziroma sta dopisnik in medij sito za vsebino in dogodke. Že prej smo ugotavljali, da je za medij v prvi vrsti pomembno okolje, iz katerega bo (ali ne bo) dopisnik poročal. Mediji in z njimi njihovi uporabniki pa v večini primerov ne bi imeli informacij in dogodkov, torej ne bi zaznali brez dopisnikov (glej Grošelj 1998: 21). Ob tem naj dodamo, da lahko iz lokalnega okolja poročajo tudi tiskovne agencije, ki so lahko dopisnikov vir, vendar tudi agencije za svoje delovanje potrebujejo prispevek svojih dopisnikov iz lokalnega okolja.

Če predpostavljamo, da je dopisnik kot sporočevalec obrnjen k naslovniku-bralcu, potem dopisnik mora pričakovati in zaznati informacije, ki jih naslovniki pričakujejo. Matzinger (v Grošelj 1998: 22) trdi, da »čim bliže meni se kaj zgodi, tem pomembnejše je zame«. To hkrati pomeni, da se dopisnik zato nikoli ne sme in ne more omejevati le na eno vsebino ali eno področje svojega delovanja. Na podlagi izkušenj lahko trdimo, da končne uporabnike medijev zanimajo različne dejavnosti in področja človeškega delovanja. Ni namreč skupnosti, naj bo še tako majhna, kjer se v takšni ali drugačni obliki ne bi dogajale politične, kulturne, športne ali družabne aktivnosti, zato mora dopisnik korektno zajeti vsa področja.

Iz tega sledi naslednja alineja definicije dopisništva, in sicer da je dopisniško delovanje rezultat spremljanja vseh dogodkov v lokalnem okolju. Težko bi trdili, da dopisnik mora biti ali da celo je strokovnjak za vsa prej naštetá področja. Ker to ni, bi moral uporabljati pripomočke, kot so strokovna ali zgodovinska literatura, almanahi, leksikoni, slovarji, psihološki ali politični priročniki in še zlasti imeniki priznanih strokovnjakov na posameznih področjih, pravi Haller (v Grošelj 1998: 22). Iz izkušenj pa vemo, da danes veliko dela olajša preprost klik na svetovni splet.

Delo dopisnika je v mnogo čem odvisno od vira informacij, zato novinar uporablja različne vire. To ugotovitev bomo sicer podrobneje razdelali v enem od naslednjih podpoglavij, na tem mestu pa lahko poudarimo, da sta množičnost in uporaba dopisnikovih virov odvisni od njegove lastne iznajdljivosti, ali kot navaja Koširjeva v publikaciji *Mladi novinar: pomaga lastna glava* (1987: 8), človek, ki ga nič ne zanima, ki mrko zre predse in ne opazi, kaj se okrog njega godi, ni za novinarja. Preplet med uporabo uradnih in neuradnih virov pa je del novinarjevega (novinarskega) vsakdana, še posebej dopisnikovega.

S hitrim razvojem tehnologije se je novinarsko delo, predvsem pa delo novinarjev-dopisnikov, močno poenostavilo. Čeprav dopisnik tudi danes uporablja različne tehnike prenosa informacij, je osnovni pripomoček za prenos informacij ali shranjevanje podatkov osebni računalnik. Čas telegrafov je za nami, še vedno pa se uporabljata tudi telefon (še posebej za radijske in televizijske medije) in telefaks. Glede na izkušnje naj izpostavimo, da moderna tehnologija danes časnike dela še aktualnejše, saj se roki za oddajo zaradi relativno hitre obdelave prispevkov in preloma strani podaljšujejo. Le izjemoma se prispevke danes še diktira prek telefona.

Ena od odlik dopisniškega delovanja je vsestranskost v oblikah novinarskega sporočanja. Dopisnik informira in tudi interpretira, zato mora obvladati informativne in interpretativne novinarske žanre. Zaradi tega je poročevalec, vestičar, komentator, kolumnist. Manca Košir omenjeno potrjuje (glej 1988: 65) s tem, ko pravi, da naj novinar, še posebej pa dopisnik, obvlada tako informativno kot interpretativno zvrst. Prva zajema vestičarsko vrsto, poročevalsko, reportažno in pogovorno, medtem ko interpretativna zvrst zajema komentatorsko, člankarsko in portretno.

2.1 Kdo je dopisnik

V praksi so vloge dopisnika različne – razlikuje se čas trajanja mandata delovanja kakor tudi način dopisnikovega dela. Vojni dopisnik lahko opravlja svoje delo toliko časa, kolikor traja vojna, medijska organizacija lahko le za krajši čas pošlje na teren novinarja za poročanje s kriznega žarišča, mediji lahko mandat formalno omejijo, medtem ko lokalni dopisniki lahko svoje delo opravljajo tudi več desetletij. Medijska pozornost je večinoma usmerjena v domače okolje, na ozemlje lastne države, nepogrešljiv del zanimanja javnosti pa so seveda tudi dogodki iz tujine, ki lahko posredno ali neposredno vplivajo na življenje v domovini. Javnost z enim očesom vedno spremlja dogodke iz sosednjih držav, zato imajo resnejši mediji tam stalne dopisnike, prav tako pa tudi v državah, ki nenehno vplivajo na svetovno politiko (ZDA, Rusija, Velika Britanija ...) (glej Šlamberger v Seljak: 2001). Iz različnih virov (glej Seljak 2001, Križnar 2000, Grošelj 1998), s pogovori z novinarji, uredniki in opazovanjem z udeležbo lahko funkcije dopisnikov razdelimo na naslednji način:

1. Dopisniki v domovini

- regionalni dopisniki v dopisniških redakcijah,
- novinarji manjše regionalne dopisniške redakcije,
- lokalna dopisništva z enim dopisnikom,
- zunanji sodelavci.

2. Dopisniki v tujini

- stalni dopisniki,
- občasni dopisniki,
- zunanji sodelavci.

3. Posebni poročevalci

- posebni poročevalci v tujini,
- posebni poročevalci v domovini.

4. Vojni dopisniki

V nadaljnji analizi se bomo osredotočili na dopisnike v domovini.

Delo dopisnika je izjemno pestro, saj se področja delovanja nenehno prepletajo. Delovni dan dopisnika lahko vključuje to, da je dopoldan obiskal lokalno tovarno, kjer so slavnostno odprli moderno proizvodno linijo, popoldan je opravil pogovor z odgovornim za pitno vodo v njegovem mestu, zvečer pa se je udeležil še pomembne kulturne prireditve (Blazetič 2008: intervju). Trditev dopisnice nam potrjuje definicijo dopisnika, da je njegovo delo rezultat spremljanja vseh dogodkov v njegovem okolju.

Regionalni dopisniki v dopisniških redakcijah imajo vsaj nekoliko olajšano delo. »Gre za uredništva v malem, vendar brez strogih hierarhičnih odnosov v smeri urednik–novinar, saj je redakcija še vedno odgovorna centralnemu uredništvu. Ponavadi takšne redakcije uporabljajo časopisi v večjih mestih in regijah. *Delo* ima na primer petčlansko novinarsko ekipo v Mariboru. Dopisniki se specializirajo za določena področja ali si med seboj razdelijo dele regije« (Šepetavc 2008: intervju). Lahko si izberejo tudi vodjo dopisništva, ki lahko deluje po principu urednika, čeprav v bistvu skrbi le za lažjo koordinacijo in komunikacijo znotraj redakcije same ter med matičnim uredništvom in redakcijo. »Komunikacija med regionalnimi dopisniki v dopisniških redakcijah je pomembnejša kakor komunikacija med dopisniško in centralno redakcijo« (Šepetavc 2008: intervju).

Večje dopisniške enote imajo ponavadi tudi svojo fotoreportersko službo in arhiv novic (*Delo* ima svojega redno zaposlenega fotografa v Mariboru, v današnjem času pa je arhiv novic dostopen prek *Delove* centralne intranetne mreže). Večji časopisi imajo lahko v takšnih redakcijah poleg skupine novinarjev zaposlene v službi za trženje, prodajo ali distribucijo. Omenjena organizacija dela je še posebej nazorna na primeru *Primorskih novic* z redakcijo iz Nove Gorice, ki je poleg Kopra drugo največje središče Primorske in kjer ima sedež pomočnik odgovornega urednika. »Ta je tako tudi koordinator dela z zunanjimi sodelavci, urednik določenih strani, predvsem pa ne sme pozabiti, da je v prvi vrsti najprej novinar« (Koron 2008: intervju).

Delo v manjših regionalnih dopisništvih ali lokalnih dopisniških mestih ne poteka v takšni redakcijski obliki. Ponavadi sta dva novinarja v svojem delu popolnoma enakovredna. Če torej vodje dopisništva ni, novinarji medsebojno usklajujejo delovne dolžnosti. Vrste tekstov od vesti preko komentarjev, intervjujev, reportaž in glos so stvar dogovora novinarjev (Furth v Grošelj 1998: 33). V takšnem primeru tudi ne govorimo več o področni ali vsebinski specializaciji dopisnikov. Glede na izkušnje to pomeni, da dopisnika na primer pregledata

tedenski načrt dela in si po medsebojnem dogovoru razdelita naloge.

»Za manjša regionalna dopisništva se časopisi odločajo na podlagi geografskih okvirjev in števila prebivalcev, ki so njihova ciljna publika. Toda ne gre za načrtno razpredanje dopisniške mreže, pač pa se dopisnike v okolja postavlja glede na potrebo in priložnost« (Šepetavc 2008: intervju). V praksi to pomeni, da v tem pogledu obstaja razlika med Mariborom in Koprom. Redakcijski način delovanja na Obali torej ni potreben, zaradi števila dogodkov in tem v tem okolju, pa je zadovoljiva pokritost območja z (vsaj) dvema novinarjema-dopisnikoma. »Zato pa je samostojnost novinarjev v svojem delovanju ob manjšem številu dopisnikov večja, saj večinoma sami izbirajo informacije, prav tako pa tudi oblike novinarskega sporočanja« (prav tam).

Lokalna dopisništva z enim dopisnikom (samostojnim dopisnikom) delujejo podobno kot manjša regionalna dopisništva, vendar nekaj razlik vseeno obstaja. V praksi se namreč pokaže, da geografski okvir območja nima več takšne teže, ampak je pokritost v prvi vrsti odvisna od števila prebivalcev oziroma bralcev. »Vseeno smo pozorni, da dopisniku fizično ni treba pokrivati prevelikega terena. V tem primeru bi nekateri kraji izgubljali na račun drugega in nasprotno« (Šepetavc 2008: intervju).

Primer zgornjega Posočja nazorno dokazuje, da je število prebivalcev na nekem območju pomembnejše od samega geografskega okvira. To območje je namreč enako veliko, če ne celo bistveno večje od območij, kjer imajo časopisi vsaj dva ali več dopisnikov in hkrati bistveno večje število prebivalcev v primerjavi z zgornjim Posočjem. *Delo* ima dopisnika za zgornje Posočje le v Tolminu, *Primorske novice* pa posebej v Tolminu in Idriji.

O samostojnih stalnih dopisnikih govorimo v primerih redno zaposlenih (le v redkih primerih o honorarnih zunanjih sodelavcih, ki sodijo v drugo kategorijo). Glede na naše izkušnje so takšni dopisniki redakcija in uredništvo v eni osebi. Matično uredništvo le redko prekine samostojnost pri izbiri tem in dogodkov ter pri izbiri oblike prispevkov. Seveda le, če dopisnik opravlja naloge, ki jih od njega zahtevajo »zakonitosti« dopisništva.

Zunanji sodelavci so pomemben del dopisništva. Glede na izkušnje sodimo, da ti pogosto opravljajo svoje delo na enak način in v enakem obsegu kot redno zaposleni dopisniki. Zunanji sodelavci so lahko stalni ali le priložnostni. Slednji nadomeščajo rednega dopisnika v

času njegove odsotnosti, lahko pa pokrivajo dogodke, ki bi jih redno zaposleni zaradi zasedenosti morebiti zamudili. *Primorske novice* v tolminskem dopisništvu uporabljajo tudi zunanjo sodelavko Špelo Kranjc za pomoč stalni dopisnici (Koron 2008: intervju).

2.1.1 Kaj naredi dopisnika

Dopisniki se po svoji delovni ustvarjalnosti med seboj razlikujejo. Nekateri zavzamejo stališče, da bo tako ali tako njegov finančni izkupiček na koncu isti, če bo ustvaril veliko prispevkov ali malo. Takšni se zadovoljijo že s tem, da v glavnem naredijo malenkost več, kot je pokrivanje napovedanih dnevnih dogodkov. Naredijo torej le nekaj več, kar bi lahko opravil za spoznanje sposobnejši stenotipist.

Razlika med opisanim in pravim dopisnikom je, da dopisnik zmore (Harris in Spark 1993: 26):

- pametno iskati zgodbe,
- prepoznati zgodbe,
- jih zasledovati, dokler ne pridobi dovolj gradiva, da ga lahko uporabi za prispevek v časopisu,
- prikazati zgodbo na način, da jo želijo bralci prebrati od začetka do konca.

Omenjeno tehniko se danes da naučiti, toda ali nekdo lahko postane dober dopisnik ali ne, je odvisno predvsem od njegove osebne zmožnosti uporabe sposobnosti, ki jih naštevata Harris in Spark. Lokalna okolja so tista, kjer se lahko te sposobnosti brusijo. Kakor še poudarjata Harris in Spark (1993: 26), zaradi pomanjkanja prostora v časopisih uredništva pogosto dajo prednost drugim prispevkom, in čeprav gre za kakovosten prispevek iz lokalnega okolja, včasih tudi takšne v celoti zavržejo. V tem primeru ne gre obupati, kajti večina bralcev je rednih, in ti kupijo časopis, ker vsaj približno vedo, kaj bodo našli v njem. Čeprav morajo biti časopisi vedno pozorni na te bralce, prodajo časopisa – kako ironično – zanimajo predvsem ostali ljudje iz dopisnikovega okolja – tisti, ki časopisa sploh ne kupujejo. Zato na splošno velja, da vnaprej napovedani dogodki poskrbijo za redne bralce. Prav nepričakovane zgodbe in dogodki pa lahko k nakupu časopisa prepričajo nekoga, ki običajno tega ne bi storil (glej Harris in Spark 1993: 26).

2.1.2 Dopisnik vs. novinar

Že ob zasnovi diplomske naloge smo se vprašali, ali je dopisnik nujno novinar oziroma ali je dober dopisnik hkrati tudi dober novinar. Glede na izkušnje lahko predvidevamo, da delo dopisnika v matičnih hišah ni vedno najbolj cenjeno.

Že v poglavju Sparka in Harrisa *Lokalno poročanje* (glej 1993: 25–35) bi lahko dobili občutek, da dopisnika in lokalno okolje avtorja obravnavata kot nekakšen poligon za kaljenje mladega novinarja, ki bo svoje izkušnje nekoč s pridom uporabil pri obravnavi »resnejših« tem. Grošljeva (glej 1998: 15) povzema do dopisnika podcenjujoč odnos Rudigerja Matta, ki pravi, da bi radi lokalni novinarji sedeli v sto sedlih, pa še v enem ne morejo trdno.

Vprašanje o odnosu novinar – dopisnik smo zastavili trem dopisnikom iz zgornjega Posočja:

Problem je, da se dopisniki počutijo podrejeni, manjvredni ostalim, ki ustvarjajo časopis. Nikoli nisem razumela, zakaj so mene dosledno naslavljali z dopisnica, kolega iz ljubljanske redakcije pa z novinar. Razvila sem teorijo, da je zaposlene v dopisniški mreži, torej ljudi, ki ne delajo pod neposrednim nadzorom predpostavljenih, lažje obvladati, če jih na čustveni ravni potisneš v podrejeni položaj. Mar dopisnik ni novinar? Mislím, da dopisnik, ki teka po terenu in se od blizu sooča z najrazličnejšimi temami za pisanje, bolj ustreza kalupu novinarja kot novinar, ki čepi na sejah v prestolnici (Roš 2008: intervju).

Ne vidim razlike med dopisnikom in novinarjem. Seveda govorimo o profesionalcih. Razlika je v tem, da dopisnik dela na terenu, ostali pa običajno v matičnih hišah. Je pa res, da se kot novinar-dopisnik teže podrobneje posvečaš samo določenim temam in pisanju komentarjev. Za to ti preprosto zmanjka časa. Še posebej, če pišeš za redakcijo kronike, kulture, gospodarstva, turizma ... Dopisniki pa so veliko bolj razgledani od tistih, ki delujejo večinoma v matični hiši. Potrebne je namreč več samoizobraževanja, samodiscipline ... (Alič 2008: intervju).

Dober dopisnik je dober novinar. Mora biti sam svoj urednik, mora znati komunicirati s predsedniki, kralji, kmeti, kravami, kozami, klošarji, z lokalnimi napihnjenci ... Prisoten je pri najbolj hudih nesrečah z mrtvimi, takoj za tem pa že na kulturni

priredivti. Vsak novinar se v takšnem položaju ne bi znašel. Vsako delo je pač po svoje zahtevno (Blazetič 2008: intervju).

2.2 Posebnosti dopisniškega dela

Že definicija dopisništva, ki jo navajata Elisabeth Noelle - Neuman in Winfried Schultz v uvodu poglavja o Časopisnem dopisništvu (glej Milošič 2002: 7), nakazuje na posebnosti dopisniškega dela. Nenazadnje smo se prav zaradi specifičnosti dopisniškega delovanja odločili za izpostavitvev podpoglavja o odnosu novinar – dopisnik, kjer smo v pogovorih z novinarji dokazali, da matične medijske hiše lahko na dopisnika gledajo v drugačni luči kakor na novinarje, ki delujejo znotraj njih.

Delo dopisnika je lahko specifično zaradi njegove vpetosti v lokalno okolje, zato lahko sklepamo, da ta opravlja več različnih vlog v svojem delovanju. Glede na Lippertovo definicijo dopisnikovih vlog (v Grošelj 1998: 17) opazimo, da so te lahko tudi nenovinarske, saj avtor navaja vloge odvetnika, posrednika, kritika in nadzornika, kronista, interpreta, vzgojitelja (izobraževalca, učitelja), trobila in kvazipolitika.

Posebnost dela nakazuje tudi dejstvo, da različni časopisi zaradi svojih potreb različno dojemajo pojem dopisništva, kar se zazna z različnimi načini dopisnikovega poročanja. V uredništvu v matični medijski hiši lahko novinarji odidejo na teren po zgodbo in se vrnejo v svojo redakcijo, da pripravijo svoj prispevek. Drugi časniki imajo lahko zunaj matične organizacije postavljena dopisništva z nekaj dopisniki, ki pokrivajo vsak svoj del območja. V veliko primerih dopisnik živi v svojem okolju in dela iz svojega domačega naslanjača.

Eden od vidikov dopisnikovega poklica je, da je njegov prispevek zlahka izmerljiv, še posebej v časnikih, ki določen prostor ali določene strani namenjajo natančno določenemu območju. Uredniki lahko hitro vidijo, kdaj novice z nekega območja padejo pod običajno normo. In bralci tudi (glej Harris in Spark 1993: 25). Po drugi strani pa lahko uredniki takoj opazijo, kdaj dopisnik dela več kakor običajno, novice in drugi prispevki pa tako lahko pomenijo pomembno »zalogo« za čas, ko je manj prispevkov z drugih območij.

Iz lastnih izkušenj lahko zatrdimo, da med posebnosti dopisniškega dela sodi tudi skrb za

fotografsko gradivo v časopisih. Z razvojem tehnologije je objava fotografije v časopisih bistveno lažja kakor nekoč. Za dopisnika je bila namreč prava nočna mora hitenje do avtobusne postaje, da je negative lahko poslal uredništvu. Danes od posnetka, pošiljanja in obdelave fotografije pa do tiska lahko mine vsega nekaj minut. Prispevki brez fotografij so redki, saj je tudi večina prispevkov dopisnikov danes poleg besedila opremljena še s fotografijo. S fotografijo namreč dopisnik potrdi svojo prisotnost ob dogajanju.

2.3 Dogodki in viri dopisnika

Slovar znanstvenih pojmov (Speck v Košir 1988: 40) navaja dogodek kot časovno omejeno spremembo oziroma kot »prostorsko časovno entiteto dinamičnega značaja, ki ni vezana na prostorsko točko, temveč je intervalne narave«.

Koširjeva pravi, da odgovor na vprašanje, kaj je dogodek, ni preprost. Dogodek pojmuje na različne načine, in sicer:

- dogodek je vse, kar se je zgodilo (dogodki se dogajajo ne glede na to, ali smo mi v njih udeleženi ali ne, ali o njih kaj vemo ali ne, ali jih lahko predvidimo ali ne. Dogodek je vse, kar se je zgodilo neodvisno od nas, od našega vedenja, ali tako ostaja v naši zavesti),
- da je nekaj dogodek, mora biti znano (za kar ne vemo, da se je zgodilo, ni dogodek),
- dogodek je samo nekaj, česar nismo predvideli in nas je presenetilo. Kar je za nas neverjetno,
- dogodek je samo nekaj, kar je zares pomembno (pomembno pa je vse tisto, kar z nečim izstopa, kar se z nečim odlikuje z nekimi posebnimi, izrecnimi, celo izjemnimi lastnostmi v okviru neke vrste stvari ali dogodkov) (1988: 37–38).

Koširjeva na koncu povzema:

/.../ da je dogodek časovno omejena sprememba, se pravi prostorsko-časovna entiteta dinamičnega značaja, ki ni vezana na časovno točko, temveč je intervalne narave. Ta interval lahko traja različno dolgo. Ker se dogodek zgodi v časovno določenem času

in določenem prostoru, je po našem neponovljiv. Vsak dogodek je potemtakem enkrat. So si pa dogodki lahko zelo podobni in zato v naši zavesti funkcionirajo kot nekaj nenehno ponavljajočega se: /.../ Vse se tako zgodi le enkrat. Ponavljajo pa se dogodkovne prvine, njegove lastnosti, struktura, da lahko na podlagi mnogih ponovitev izdelamo tipologijo dogodkov, ki je uzaveščena z izkustvom ali znanjem (Košir 1988: 38).

Prva stvar, ki jo mora novinar pri izdelavi prispevka storiti, je določitev teme. Z izbiro teme novinar loči del stvarnosti, ki ga bo obdelal – razgrnil problem, dogodek ali stanje, analiziral in pojasnil – v svojem prispevku (glej Erjavec 1999: 52). Nadalje Erjavčeva pojasnjuje (prav tam), da mora imeti novinar jasno predstavo o tem, kaj hoče s svojim prispevkom pri občinstvu doseči. Izhodiščni položaj novinarja je informirati občinstvo, usmeriti njegovo pozornost na določene probleme ali še posebej opozoriti na posledice določenih problemov.

Kriteriji izbire dogodkov niso vedno enaki, temveč se spreminjajo glede na čas in prostor. V tem pogledu prav tako ne moremo govoriti o univerzalnih kriterijih izbire vsebine, o kateri bomo pisali, ampak je proces izbire novic odvisen od prenosa vrednostnih kategorij in družbenih vrednot na dogodke (glej Erjavec 1999: 52).

Kateri dogodki so vredni objave, je seveda eno ključnih vprašanj, sledi pa mu vprašanje, kakšni so kriteriji, na podlagi katerih se novinarji in uredniki odločijo in izberejo dogodke. Vprašanja sta hkrati marsikdaj najtežji.

Novinarji se strinjajo, da univerzalne novičarske vrednote ne obstajajo (glej Bromley 1994: 88). Nastale so hkrati s soglasjem komercialnega interesa (lastništvo nad medijem), profesionalizacijo (novinarstvo) in potrošnjo (občinstvo) glede pomena in interesa dogodkov (glej Bromley 1994: 88). »Eden (ali vsi) od teh elementov je variabilen, nanj pa lahko vpliva vrsta drugih faktorjev, kot so časovna umestitev, velikost, bližina (fizična in kulturna), domačnost (ali presenečenje), pomembnost, osebnosti, moč in dostopnost« (Bromley 1994: 88).

Dogodki imajo torej številne dimenzije, med katerimi je na prvem mestu velikost dogodka samega. Moles (v Košir 1988: 39) predlaga naslednjo tipologijo dogodkov:

- mikrodogodki (taki, ki sicer pridejo do zavesti, a se iz neposrednega spomina kmalu izbrišejo),
- minidogodki (ti se zadržujejo v spominu različno dolgo, toda vedno le omejeno količino trajanja človekovega življenja),
- dogodki v pravem smislu (te pomnijo njihovi neposredni udeleženci in njihove priče),
- veliki, zgodovinski dogodki (ti so vpisani v najrazličnejše družbene arhive: zabeleženi so v časopisnih agencijah, v zgodovinskih knjigah ...).

Grošljeva (1998: 16) povzema Rohra, ki je s kvantitativno analizo izvlekel 15 kriterijev, po katerih se dopisniki ravnaajo. To so:

- dejavnik prominence,
- dejavnik osebnosti,
- dejavnik časa (napovedane prireditve),
- dejavnik dejanskosti (originalno predvajanje),
- dejavnik trajanja (krajša je prireditev, tem bolje),
- tema (lokalni dogodki s »težo«),
- prostorska bližina (čim bliže je, tem bolje),
- lokalno središče,
- relevantnost,
- presenečenje,
- struktura (stereotipi),
- konflikt (med interesnimi skupinami),
- kriminal,
- škoda (nesreče),
- napredek.

O dogodkih dopisnike obvestijo tudi različni viri. Glede dopisnikovih virov Harris in Spark predlagata (glej 1993: 29), da če si dopisnik najde takšen vir, ki mu vsaj enkrat na leto zagotovi prvorazredno zgodbo, naj si torej najde 52 virov, saj bi mu to teoretično dalo dobro zgodbo vsak teden v letu. V realnosti stvari pač ne potekajo tako gladko, toda princip je tukaj jasan.

Za dopisnika je nujno, da potencialni viri točno vedo, kdo je novinar, za koga dela in kako je mogoče z njim stopiti v stik. Dejstvo, da nek časopis določeno področje pokriva že desetletja, še ne pomeni, da je dopisniku tudi zagotovljen vsak možni vir v okolju. Glede na izkušnje naj poudarimo, da določen vir nekemu dopisniku takoj zaupa informacijo, ki jo drugemu dopisniku ne bi – bodisi zaradi osebnega poznanstva, prijateljstva ali medsebojnega zaupanja zaradi preteklega, večletnega sodelovanja. Vedno se lahko doda nove vire (glej Harris in Spark 1993: 30).

»Viri informacij in novinarji seveda morajo imeti dostop drug do drugega, preden informacija lahko postane novica; dostop je odvisen od družbene razdalje med viri in novinarji, še bolj pa od njihove individualne moči« (Poler Kovačič 2004: 45). Poler Kovačičeva (prav tam) ugotavlja, da ekonomsko in politično močni zlahka dobijo dostop do novinarjev, pa tudi novinarji sami si prizadevajo za dostop do njih. »Tistih, ki jim manjka moči, novinarji ponavadi ne iščejo, dokler s svojimi dejanji ne povzročijo družbenih in moralnih prekrškov. Dostop torej odseva družbeno strukturo zunaj novinarskega uredništva« (Poler Kovačič 2004: 45). Obenem Gans (glej v Poler Kovačič 2004: 45) trdi, da imajo novinarji vedno več razpoložljivih informacij, kot jih lahko uporabijo, zato se morajo posledično odločati tudi glede na ustreznost razpoložljivih informacij, med katerimi izberejo tiste, ki jih je medijsko možno pokriti z omejenim številom osebja, v omejenem času in na omejenem prostoru.

Uspešen dostop virov informacij do novinarjev oblikujejo vsaj štirje med seboj povezani dejavniki (Gans v Poler Kovačič 2004: 45):

1. *Prilagajanje/spodbujanje*: Prednost objave imajo tisti viri, ki si vneto prizadevajo, da bi zagotovili informacije. Prizadevni viri sčasoma postanejo redni, v novicah se pojavljajo znova in znova.
2. *Moč*: Rekrutiranje virov in njihov dostop do novinarjev odsevata družbeno hierarhijo. Tako ima predsednik države takojšen dostop do vseh medijev kadarkoli hoče, medtem ko se morajo tisti brez moči zatekati k državljanskim motnjam, da bi ga dosegli.
3. *Zmožnost zagotoviti primerne informacije*: Viri, ki so zmožni zagotoviti ustrezne informacije, lahko premagajo pomanjkanje moči. Vendar sama zmožnost »biti vreden objave« zahteva sredstva in znanje, ki jih imajo le redki, pogosto tisti z ekonomsko močjo.
4. *Geografska in družbena bližina novinarjem*: Viri so lahko prizadevni, močni in

pripravljeni zagotoviti primerne informacije, toda da bi dobili dostop, morajo biti novinarjem geografsko in družbeno blizu.

Gans (v Poler Kovačič 2004: 46) navaja še šest vzorcev presojanja, ki jih novinarji uporabljajo, da bi izbirali vire in rutinizirali svoje delo. To so:

- primernost v preteklosti,
- produktivnost,
- zanesljivost,
- vrednost zaupanja,
- pooblaščenost,
- jasnost.

Keeble (glej 1997: 43) sicer poudarja, da novinarji uporabljajo nenavadno majhen domet virov. Hkrati so viri elitizirani oziroma hierarhirani. Nekateri vedno štrlijo iz povprečja, drugi so marginalizirani, odstranjeni ali na splošno uporabljeni v negativnem smislu. Keeble (prav tam) zato vire deli na primarne (parlament, lokalni viri, sodišča, policija, bolnišnice ...) in sekundarne (šole, lokalna društva, vojska, skupine pritiska ...). Pritisk novinarjev na primarne ali sekundarne vire ustvari hierarhijo med njimi.

Ferguson in Patten (glej 1993: 79) navajata, da so pomemben del virov informacij tudi namigi ljudi. Trdita, da se na takšen način zgradi veliko zgodb. Ob tem je pomembno, da novinar da vedeti, da si namigov želi. V tem primeru bo presenečen, koliko ljudi mu bo ponujalo pomembne informacije.

Novinarji z dobrimi viri si prislužijo večji ugled tudi znotraj profesije in njihova dela imajo v javnosti večjo avtoriteto od novinarjev brez dobrih virov (glej Shudson 1999: 125).

Harris in Spark v priročniku *Practical Newspaper Reporting* (glej 1993: 30–35) dopisniku ponujata praktične nasvete pri iskanju informacij. Na tem mestu je sicer najprej treba poudariti, da se zgornje Posočje razlikuje od ameriškega pojmovanja lokalnega okolja (lokalno okolje v ameriških očeh lahko predstavlja tudi milijonsko mesto), zato nasveti Harrisa in Sparksa v našem primeru niso nujno vedno uporabni, toda princip je vendarle nazoren.

Harris in Spark (glej 1993: 30–35) kot možne vire naštevata organizacije, ljudi, ki vedo (people in-the-know), informacije o nacionalnih dogodkih in napovedane dogodke.

2.3.1 Organizacije

V vsakem okolju obstaja seznam različnih **organizacij, institucij, društev, interesnih skupin** ... Naloga dopisnika je, da je s tem seznamom najmanj seznanjen. Dober vodič za vire je lahko že **časopis**, za katerega dopisnik dela – v oglasih tako lahko v podjetju, za katerega prej še slišal ni, zasledi razpisano delovno mesto za poseben projekt, opazi, da neko društvo išče nove prostore ... Dopisnik naj spozna vse organizacije in se jim tudi predstavi (Harris in Spark 1993: 30).

Dopisnik mora redno spremljati tudi **konkurenčne časopise**. Ni namreč zaželeno, da ti objavljajo prispevke iz različnih organizacij, s katerimi sam nima niti stika (Harris in Spark 1993: 30).

Politične stranke imajo zapleteno strukturo vodenja, zato lahko dajo pomembne nove vire informacij. Še posebej lokalni odbori večjih strank, ki so lažje dostopni (Harris in Spark 1993: 31).

Nekatere organizacije so aktivnejše od drugih, toda nenehno klicanje neaktivnih bi bila izguba časa. To ne pomeni, da se jim je treba tudi odpovedati, pač pa jih je dobro kontaktirati tako pogosto, da bodo same poiskale dopisnika, ko bodo imele informacije, ki bi utegnile zanimati javnost (Harris in Sparks 1993: 31).

Občinski svetniki so kot viri pogosto spregledani, vendar predstavljajo široko paleto virov, ki jih lahko dopisnik uporabi. Občinski svetniki pogosto vedo veliko več o okolju, v katerem živijo, kakor samo stvari, ki so pomembne za neko lokalno skupnost. Zaradi narave njihovega dela dobro poznajo lokalno skupnost in lahko bistveno pripomorejo k preiskovalnem delu, pa četudi njihove informacije niso vedno za objavo (Harris in Spark 1993: 31). Iz izkušenj namreč vemo, da so takšni viri mnogokrat pripravljene izdati informacijo le off-the-record.

Šole so lahko dober vir lokalnih informacij. Tako zaradi njihovih dogodkov kot tudi zaradi informacij ali celo govoric, ki jih tja prinesejo šolarji. Nekaj od tega zagotovo doseže učitelje

ali ravnateljja, ti pa lahko pokličejo dopisnika (Harris in Spark 1993: 31).

Cerkve (duhovniki) so tudi izbira za iskanje informacij, prav tako **tovarne** in **lastniki trgovin**. **Velika podjetja** so lahko mesta v malem, s svojimi društvi in aktivnostmi. Za bralca seveda ta niso vedno zanimiva, vedno pa se jih splača spremljati, če se pojavi večja zgodba. Podjetja hkrati letno razkrivajo svoje poslovne rezultate, kar bo vedno zanimivo za gospodarske strani. Odvijajo se lahko tudi bitke za lastništvo nekega podjetja, zato je vedno pametno vedeti, kdo je njihov **lastnik** oziroma večinski lastnik. Dobri odnosi z vodstvom podjetja in **sindikati** so dobrodošli. V primeru stavk dobri odnosi na primer lahko pripomorejo, da se je eden od teh pripravljen pogovarjati le s takšnim dopisnikom, ki je gojil dobre odnose (glej Harris in Spark 1993: 32).

2.3.2 Ljudje, ki vedo

Povsod obstaja kategorija ljudi (people-in-the-know), ki vedo, kaj se dogaja v njihovi lokalni skupnosti, vendar nimajo uradnega položaja. To so lahko delavci, kmetje, zaposleni v upravah ali celo navadne gospodinje. Prej ali slej jih dopisnik sreča in od njega je odvisno, kako bo izkoristil to priložnost (Harris in Spark 1993: 32).

Če je dopisnik pozoren in dojemljiv, ga lahko poplača že navaden sprehod. V manjših lokalnih skupnostih prodajalec časopisov veliko ve. Nenazadnje se prodaja časopisov njemu izplača, zato rad razkrije informacije, ki bi dopisnika utegnile zanimati (Harris in Spark 1993: 32).

Ljudje, ki delajo z ljudmi, so tudi pomemben vir zgodb o ljudeh.

2.3.3 Informacije o nacionalnih dogodkih

Lokalni vidik lahko najdemo tudi v nacionalno pomembnih zgodbah. Državni proračun je zato vedno priporočljivo podrobno pregledati, saj imajo postavke v njem lahko pomembno vlogo pri razvoju lokalne skupnosti (glej Harris in Spark 1993: 33).

Različne vrste revij lahko dopisniku od pozornem branju ponudijo iztočnico za lokalno zgodbo. Zelo pogosto bo za to dovolj že kakšna vrstica, ki jo dopisnik lahko uporabi za

pomemben prispevek iz lokalne skupnosti, če jo zna pravilno izpeljati (glej Harris in Spark 1993: 33).

Vedno se splača brati tudi uradne objave ali občasna glasila raznih društev, združenj, političnih strank, dobredelnih ustanov, zdravstvenih ali obrtnih združenj. Sicer bodo takšna glasila zelo redko vsebovala za dopisnika dobro zgodbo, lahko pa iz takšnih vsebin izpelje nove zgodbe (glej Harris in Spark 1993: 33).

2.3.4 Napovedani dogodki

Napovedani dogodki so še vedno eden najbolj pomembnih virov informacij v lokalnem okolju, njihovo izkoriščanje pa skoraj v celoti temelji na pozornosti dopisnika (Harris in Spark 1993: 34). Napovedani dogodki, kot sta novinarska konferenca ali seja občinskega sveta, niso nujno novice že same po sebi. Lahko jih vsebujejo več hkrati, lahko jih skrivajo. Nekateri dopisniki bi namreč poročali samo o tem, kaj je bilo na novinarski konferenci povedanega, drugi bi preiskali še ozadje tega, kar je bilo povedanega (glej Harris in Spark 1993: 34).

Na koncu velja izpostaviti misel Harrisa in Sparka: »Dopisnik, ki svojemu uredništvu pove, da se v njegovem lokalnem okolju ta teden nič ne dogaja, prizna svoj poraz oziroma neuspeh. Nekaj se vedno dogaja, na dopisniku pa je, da ve, kako to poiskati. Tako bo dopisnik pridobil izjemne izkušnje, težko priborjeno znanje o tem, od kod izvirajo prave novice. To je garanje, toda izjemna izkušnja« (Harris in Spark 1993: 35).

3. KAJ JE LOKALNO OKOLJE

V tretjem poglavju se bomo postavili v lokalno okolje in ugotavljali, kakšne novice iz njega izvirajo in kaj neko okolje sploh dela zares lokalno. Opredelili bomo odziv lokalnega okolja na dopisnikovo poročanje ter preverili samostojnost in odgovornost novinarjevega delovanja v njem.

Medijske organizacije bi morale zasedati prominentno mesto v pogovoru in življenju lokalne skupnosti (glej Anderson, Dardenne in Killenberg 1994: 101). »Opazovanje lokalne skupnosti kot mesta poizvedovanja od novinarja zahteva, da razmisli, katera sporočila in kateri dialogi so potrebni, da se poveča percepcija skupnosti. /.../ Lokalna skupnost obstaja, kadar imajo ljudje različne poglede in vrednote, a se še vedno počutijo med seboj povezani. Novinarstvo pomaga ljudem razpravljati o razlikah in podobnostih« (Anderson, Dardenne in Killenberg 1994: 101).

Ustvarjanje in vzdrževanje lokalne skupnosti predstavlja izzive, toda skupnost ni odvisna od notranje kohezije ali odsotnosti konfliktov (glej Anderson, Dardenne in Killenberg 1994: 100). Nevarnost zanjo se pojavi šele, ko je dostop do medsebojnega komuniciranja onemogočen (prav tam).

Harris in Spark (1993: 26) poudarjata, da je lokalno okolje prostor, kjer lahko še posebej blestijo novinarji začetniki. »Verjetno gre za prvo priložnost, da se ločijo ovce od koz, rojeni nabiralci/iskalci novic (newsgatherer) od tistih, ki nimajo te sposobnosti« (Harris in Spark 1993: 26). Začetnik, ki zna stisniti konstanten dotok informacij iz neperspektivnega okolja, ima, ali si jih je priučil, sposobnosti iniciative, iznajdljivosti, bistroumnosti, spretnosti in samostojne presoje o novicah, ki mu bodo s pridom služile v njegovi nadaljnji novinarski karieri (glej Harris in Spark 1993: 26). Omenjene izkušnje lahko novinarju-dopisniku pri njegovem delu dajo prednost pred kolegi, ki niso imeli nikoli priložnosti, da bi lovili novice v lokalnih okoljih.

3.1 Lokalne novice v časopisih

Eden današnji trendov modernih svetovnih časopisov je, da se zaradi lahke dostopnosti do spletnih medijev in informacij časopisi, še posebno večji, trudijo postati tudi lokalni oziroma lokalnejši (Fry 2004).

Vedno, ko govorimo o poročanju iz nekega okoliša, je cilj jasen: iz določenega geografskega območja iztisniti čim več informacij (glej Harris in Spark 1993: 25). Omenjena avtorja poudarjata, da je glavna razlika med dopisnikom in novinarjem v matični organizaciji, da je dopisnik v veliki meri popolnoma sam odgovoren za iskanje informacij in za njihovo pokrivanje. Za to sta potrebni predvsem lastna iznajdljivost in domiselnost novinarja.

Lokalni časopisi pišejo zgodbe o običajnih ljudeh, ki v svojih skupnostih delajo običajne stvari. Prebivalcu ni nujno treba dobiti posebne nagrade, biti izvoljen ali aretiran, da bi našel svoj prostor v časniku. Lokalni časniki so spoznali, da lahko tudi življenje navadnih ljudi predstavijo zanimivo. Kakor poudarja Donald Fry (glej Fry 2004) v svojem članku *Kaj dela lokalno novico zares lokalno?*, je prej naštetu pač samoumevno in se zato sprašuje, zakaj podobno ne počnejo večji časopisi. Eden od njegovih odgovorov je, da tovrstni časniki ne vidijo novičarske vrednosti v tem, da običajni ljudje delajo običajne stvari.

Tradicionalne novičarske vrednote so namreč osredotočene na dogodke, ki odstopajo od običajnih norm ali vrednot in vključujejo bizarnost, konflikt, obseg ali znane osebnosti. Življenje navadnih ljudi pa le redko vključuje te novičarske vrednote. »Toda problem ne tiči v njihovih načinih življenja, pač pa v naših neraziskanih novičarskih vrednotah« (Fry 2004).

Lokalni časopisi torej dojemajo običajne stvari, ki se dogajajo običajnim ljudem, kot informacijo. Fry hkrati navaja, da lokalni časopisi ne le poročajo, kaj se dogaja v njihovi sredini, ampak to tudi razložijo. Ob tem so lahko objavljena imena ljudi, ki niso nujno javni uradniki. »Lokalni časopisi vključujejo vsebino, ki bi jo nacionalni časniki šteli za čenče, ki nikogar ne zanimajo. Lokalni časniki pišejo, o čem se ljudje pogovarjajo: iz tega naredijo novico. Včasih celo, o čem se pogovarjajo otroci« (Fry 2004). Zelo pomemben del lokalnega časopisa so tudi pisma bralcev, ki so v bistvu pisma celotni skupnosti. Lokalni časopisi predstavljajo skupnost sami sebi s kopico fotografij navadnih ljudi, ki delajo navadne stvari, kot je sprejemanje majhnih nagrad. Za te ljudi namreč te nagrade niso majhne. Fry trdi, da

mnogi večji časopisi naravnost sovražijo takšne fotografije »drži in se smej« (grip-and-grin) in bi jih zavrgli, ker nimajo vsebine, medtem ko je to za lokalni časnik ključna vsebina (glej Fry 2004).

Fry zaključuje svoje misli s trditvijo, da lokalni časopisi običajnih ljudi ne dojemajo kot nepomembne. »Če se vam je ob tej trditvi dvignila ustnica, bi verjetno morali pretehtati vaše domneve, kaj novinarstvo sploh je in komu služi« (Fry 2004).

Ob tem pa Zimper (glej v Grošelj 1998: 11) lokalnih novinarskih tem ne omejuje zgolj na objavo v lokalnih/regionalnih medijih/časopisih. Lokalni novinarji lahko nastopajo v nacionalnih, regionalnih, lokalnih ali sublokalnih (občinska glasila) časopisih, avtor pa definira tudi mešane tipe. To so nacionalni časopisi z regionalnimi/lokalnimi prilogami ali stranmi (takšen primer je dnevnik *Delo*, ki ima posebne dopisne strani za določene dele Slovenije) ter regionalni časopisi z lokalnimi prilogami (takšen primer so *Primorske novice*, ki imajo posebne lokalne strani za Goriško, srednjo Primorsko in Istro).

3.2 Odziv lokalnega okolja

Učinek, ki ga lahko ima novinarstvo na lokalno skupnost, najbolje ponazori lokalni časopis, trdi profesor novinarstva na Univerzi v Minnesoti John A. Hatcher (glej Hatcher 2004). Naj bo posameznikova skupnost študentsko naselje, mesto z enim samim semaforjem ali soseka najbolj poseljenega in raznolikega velemesta – če se novinar povezuje z bralci, potem se zagotovo zaveda, kakšno moč imajo njegove besede bodisi v pozitivnem bodisi v negativnem smislu (prav tam).

Za razliko od večjih časopisov in redakcij z varnostniki na vhodnih vratih, navaja Hatcher (2004), so lokalni novinarji odgovorni do svojih bralcev, ker živijo in delajo neposredno ob njih. »Kadar zamočijo, lahko pričakujemo, da jih bodo slišali na ta račun: v trgovini, na nogometni tekmi in včasih na pragu svojega lastnega doma« (Hatcher 2004). Po njegovem je ironija, da bodo ljudje novinarju včasih nenaklonjeni, četudi gre za pozitivno plat zgodbe. Ob tem navaja (glej Hatcher 2004) primer Betty Gray, novinarke manjšega časnika v obalnem, podeželskem delu Severne Karoline. Ta je svoje bralce, z namenom, da bi jih obvarovala,

obvestila, da je njihova voda onesnažena z rakotvornimi kemikalijami. Ko je navedla, da je za to več let vedela tudi mestna oblast, ki pa ni nič ukrenila, je pričakovala, da bo njeno delo kdo pohvalil. Spomladi leta 1990 so ji sodniki Pulitzerjeve nagrade podelili Pulitzerjevo zlato medaljo za zasluge v službi javnosti, ki je najbolj prestižna nagrada med Pulitzerjevimi priznanji. V njeni lokalni skupnosti pa podobnih priznanj ni bila deležna – za nameček je doživela celo zelo sovražen sprejem, ker je njeno pisanje povzročilo veliko razburjenje.

Katja Roš (2008: intervju) pravi, da mora novinar stati za tem, kar napiše:

Dopisnikova odgovornost je še toliko večja, ker je stalno pod drobnogledom ljudi iz okolja, v katerem živi. Zjutraj gre na kavico in ves lokal ga bo morda hvalil, češ, to pa si dobro napisal, ali pa opominjal, da ga je v prispevku tistega dne polomil. Ampak konec je vedno tak, da si dopisnik s svojim opisom tega, kar je videl in slišal, ustvari mnenje o nečem. Iz tega sledi, da ima novinar v rokah nevarno orožje. Tega bi se moral nenehno zavedati.

Hatcher (2004) meni, da mora novinar vedno tehtati: »Na eni strani mora biti odgovoren in se dnevno boriti z učinkom, ki ga lahko povzročijo njegove besede. Zanj je pomembno, da tega nikoli ne pozabi. Hkrati nas zgodba Grayeve uči, da mora novinar biti pripravljen ostati sam, ko se zaveda, da bodo njegove besede nekoga razjezile. Nenazadnje pa bodo novinarjeve odločitve, pravilne ali napačne, ostale z njim do konca življenja« (Hatcher 2004).

3.3 Novinarjeva avtonomnost in odgovornost v lokalnem

V preambuli Münchenske deklaracije (1971) je zapisano, da je »odgovornost novinarja do javnosti nad katero koli drugo odgovornostjo, zlasti nad odgovornostjo do delodajalca ali oblasti«. Splošna navedba, ki naj bi vedno trkala na novinarjevo vest, se danes venomer postavlja pod vprašaj zaradi akterjev v sodobni družbi in zaradi pritiskov, ki jih ti nenehno izvajajo na novinarja. Vprašanje, ali so novinarji danes odgovorni v svojem delu, je neločljivo povezano z vprašanjem, ali so svobodni. Pogoj odgovornega ravnanja je svoboda oziroma sta svoboda in odgovornost nepreklicno povezani (Savater v Poler 1997: 81).

Težko bi danes dejali, da je novinar povsem svoboden ali avtonomen v svojem delovanju, vseeno pa je ključen njegov trud, da poklic opravlja v skladu z etičnimi normami in vrednotami. Po desetem členu Münchenske deklaracije bi moral novinar zavračati vse pritiske in navodila sprejemati samo od za to pristojnih oseb v uredništvu.

Glede na naše izkušnje bi lahko trdili, da manjše kot je okolje, večja nevarnost preži na dopisnika. Nevarnost namreč, da se dopisnik preveč »zlije« z okolico. Vplivi nanj s strani lokalnih oblasti, društev in drugih organizacij ali institucij so večji, zaradi česar lahko postane poročanje nekritično ali po drugi strani zelo osebno.

Poler Kovačičeva (2005: 191) trdi, da lahko novinar uresničuje svojo odgovornost samo, če je notranje svoboden. Ne glede na njegov dober namen pa vendarle morajo obstajati mehanizmi, s katerimi se lahko nadzoruje novinarjeve avtonomne odločitve, ampak pod pogojem, da ne gre za represivne ukrepe, pač pa da so ti bolj svetovalne narave. V ta namen obstajajo novinarski kodeksi in društva, ki delujejo kot nekakšni novinarjevi svetovalci.

Vztrajanje, da novinar mora poznati etično teorijo, povezujemo s prizadevanji novinarstva, da ne bi bilo zgolj dejavnost, ampak profesija (Poler Kovačič 2005: 191). Vendar pomanjkanje mehanizma zakonitega nadzora logično pomeni neučinkovito sankcioniranje kršitev določil, ki jih novinarju nalagajo kodeksi. Zato so pomisleki, ali novinarstvo dejansko je profesija, povsem upravičeni. Erjavčeva pravi, da novinarstvo pač še ni doseglo stopnje profesije, saj ni razvilo nekaterih ključnih profesionalnih kriterijev, kot so sistematično teoretično znanje, kolektivna in individualna avtonomija, monopol nad opravljanjem dejavnosti in skupna profesionalna etika (Erjavec 2004: 121).

Načeloma razlike v avtonomnosti novinarja v lokalnem ali nacionalnem okolju ne bi smele obstajati. Erjavčeva opozarja, da naj bi bili novinarji popolnoma avtonomni, pri čemer pa se pozablja, da ne delujejo neodvisno od notranjih in zunanjih omejitev in pritiskov. Pri svojem delu morajo upoštevati določene novinarske in medijske omejitve, kot so na primer znanje in veščine, pridobljene v času (novinarske) socializacije, časovno omejitev, določen način dela, ki ga zahtevata medijska oblika in tehnologija, ter notranje pritiske, kot so na primer pritiski lastnika in politika medija (Erjavec 2004: 121).

Novinarji delujejo tudi v specifičnem družbenem, ekonomskem in kulturnem okolju ter morajo upoštevati tudi določeno zakonodajno regulativo. Nanje bolj ali manj izvajajo pritiske različne politične, državne in gospodarske institucije. Različni diskurzi moči se za nadvlado v novinarskem diskurzu med seboj nenehno borijo z namenom, da bi svojo reprezentacijo dogodka uveljavili kot edino veljavno in normalno (Erjavec 2004: 122).

Zatrdimo lahko, da so glede na omenjena merila novinarji v Posočju dovolj samostojni v svojem delovanju. Alič (2008: intervju) pravi, da je kot Dnevnikov dopisnik s tega območja dokaj samostojen v svojem delovanju: »Dopisnik lahko sam izbira teme. Zato pa mora biti hitrejši od Ljubljane v predlaganju tem in iskanju zanimivosti. Dopisnika po tem cenijo, za dobre prispevke tudi nagrajujejo. Za razliko od novinarjev v matičnih hišah pa smo veliko bolj obremenjeni, tako rekoč v stalni pripravljenosti.« Podobnega mnenja je tudi Roševa (intervju), ki trdi, da če dopisnik vsaj približno izpolnjuje to, kar od njega pričakujejo nadrejeni, je lahko njegova avtonomnost popolna.

4. ZGORNJE POSOČJE V ČASOPISIH

V tem poglavju bomo najprej geografsko umestili zgornje Posočje. Preverili bomo, kateri časopisni dopisniki delujejo na tem območju, razkrili, katere ovire lahko vplivajo na njihovo delo, in raziskali konflikt interesov v takšnem okolju.

4.1 Geografska umestitev zgornjega Posočja

Zgornje Posočje je udomačen izraz za območje občin Bovec, Kobarid, Tolmin, Cerknjo in Idrija. V medijih lahko zasledimo tudi izraz gornje Posočje ali pa kar preprosto Posočje. Predvsem Posočje ni več dovolj natančen izraz za območje našega raziskovanja, saj bi po geografski definiciji tako morali upoštevati celotno porečje reke Soče, torej tudi spodnji del reke do izliva v Jadransko morje in območje ob pritoku Vipava. Izraz zgornje Posočje se je začel pogosteje uporabljati po katastrofalnem furlanskem potresu leta 1976, ki je prizadel predvsem Kobaridsko in Tolminsko. Hkrati je celota petih občin zajeta skupaj v Goriški statistični regiji (glej skica 4.1).

Skica 4.1: Geografska umestitev zgornjega Posočja

Dilemo, ali v zgornje Posočje dejansko uvrstiti tudi Idrijsko-Cerkljansko regijo, bomo tokrat preskočili z argumentom, da je reka Idrijca pritok reke Soče, s čimer zadostimo geografskim merilom za določitev zaokroženih območij.

Zgornje Posočje sestavljata dve upravni enoti – Tolmin in Idrija. Upravna enota Tolmin se razteza na skrajnem severozahodnem delu Slovenije, vzdolž 96 km meje z Italijo, med najvišjimi gorami slovenskih Julijskih Alp v zgornjem Posočju. Meji na upravne enote Jesenice, Radovljica, Škofja Loka, Idrija in Nova Gorica. Upravna enota Tolmin meri 939,23 km² in je največja upravna enota v Sloveniji, vendar tudi najredkeje naseljena (21,61 prebivalca na km²). Najvišja točka v Upravni enoti Tolmin je Triglav (2864 m), najnižje mesto (125 m) pa je ob izlivu Vogrščka v Sočo na meji z Upravno enoto Nova Gorica (glej Portal upravnih enot).

Upravna enota Idrija s svojim delovanjem posega na območje občin Idrija in Cerklje. Meji na pet upravnih enot, in sicer na severozahodu na Upravno enoto Tolmin, na severozahodu na Upravno enoto Škofja Loka, na jugozahodu na Upravno enoto Logatec, na jugozahodu na Upravno enoto Ajdovščina in na zahodu na Upravno enoto Nova Gorica. Razteza se na 425 km² in zajema 16.976 prebivalcev. Na območju UE Idrija je 65 naselij (glej Portal upravnih enot).

4.2 Dopisništvo v zgornjem Posočju

V tem podglavju bomo podrobneje opisali, kako tukajšnji dopisniki vidijo dopisniško delo na tem območju.

Zgornje Posočje je zaradi obmejne lege, alpskega in predalpskega sveta, relativne velikosti in skromne poseljenosti specifično območje. Za dopisnika na tem območju je delo zaradi raznovrstnosti dogodkov zanimivo, a hkrati tudi zelo naporno. Dopisniki ocenjujejo:

Posočje je za novinarja-dopisnika zahtevno, toda nadvse zanimivo okolje. Zaradi obsežnosti, goratosti in raztresenih naselij je težko obvladljivo zlasti za dnevne časopise, ker zmanjkuje časa za teren. Ko pa dopisnik stopi na teren, najrazličnejših

zgodb tu res ne zmanjka. Ljudje se borijo v hribih in ohranjajo dobro voljo, originalnost. Znajdejo se v preživetju, gojijo družabnost, vse bolj negujejo izročilo, urejajo okolje zase in za turiste (Blazetič 2008: intervju).

»Prireditev se je namnožilo toliko, da jih dopisnik komajda še šteje. Prostih sobot in nedelj skorajda ni več. Hkrati je tudi nemalo velikih tem, žal so velikokrat povezane z naravnimi nesrečami. Vedno bolj izstopa turizem. Politika oziroma politične razprtije so sicer bolj v ozadju. Tu je še obmejna dimenzija, o kateri se lahko vedno piše« (Blazetič 2008: intervju).

Nekdanja dopisnica Katja Roš meni, da je vsako okolje je zanimivo za dopisnika:

Tudi neobljudena puščava, vendar s pogojem, da gre vsak dan skozi njo vsaj en nomad. Če jih gre več, toliko bolje. Dopisnik je v bistvu kronist, zapisovalec dogodkov v časovnem zaporedju. Kolikor je v Posočju ljudi, toliko je zgodb. Problem pišočega pa je, kako jih za bralca dopadljivo in zanimivo postaviti v kontekst vseslovenskih, vseevropskih, svetovnih ekonomskih, političnih in drugih okoliščin (Roš 2008: intervju).

Jani Alič pravi, da je Posočje za dopisnika vseeno nekaj posebnega:

Velike razdalje in do pred nekaj leti slaba telefonska povezava in slabe ceste. Toda na podeželju prijazni ljudje, bogata zgodovina, enkratni kulturna in naravna dediščina. Do zdaj je bila posebnost tudi meja: železna zavesa, vendar najbolj odprta meja z zahodom, tudi vpliv zamejskih Slovencev. Hkrati je Posočje dežela naravnih nesreč. Novinar-dopisnik ima veliko možnosti za pripravo prispevkov, vendar je bil do pred nekaj leti problem, kako prispevke sploh pravočasno poslati do Ljubljane (Alič 2008: intervju).

Saša Dragoš se je omejila posebej na Idrijsko-Cerkljansko regijo, od koder vsak dan poroča:

Medtem ko sta si oba dela subregije na institucionalni, podjetniški in gospodarski ravni precej podobna, zaprta ali informacijsko vsaj zelo nerodna, se, ko gre za društveno, krajevno življenje in ljudi same, med seboj precej razlikujeta. Če so na Idrijskem veliko bolj samozadostni in vase zaprti, naklonjeni preziranju problemov,

so na Cerkljanskem, kolikor imam izkušenj tudi na Tolminskem, ob sicer precej podobnem ponosu, neprimerno bolj dostopni. Zato je delo za novinarja, vsaj za mene, na Cerkljanskem lažje. Idrijski uničujoč ponos, po mojem pogojen s stoletno samozadostno rudniško in poznejšo gospodarsko zgodbo in z geografsko zaprtostjo, je v nasprotju z majhnostjo območja, v katerem se vsi med seboj poznajo, in zlasti z značajsko introvertiranostjo. To tvori navzdol obrnjen spiralni razvojni krog, ki pa ga, vsaj na Idrijskem, nihče ne prizna (Dragoš 2008: intervju).

Zanimalo nas je tudi, ali dopisniki menijo, da je zgornje Posočje zastopano v medijih. Odgovori so bili podobni, ko gre za dopisnike nacionalnih medijev, medtem ko dopisnica regionalnega časopisa meni drugače.

»Pri *Primorskih novicah* zgornje Posočje ni zastopano. Velikokrat so novice objavljene na prvi strani, bile bi tudi večkrat na zadnji, če bi bila sposobna napisati še več prispevkov. Lahko bi objavljali več, če bi časopis zaposlil še kakšnega novinarja. Sama povprečno naredim več kot eno normo in pol. Vse je objavljeno« (Blazetič 2008: intervju).

Katja Roš (2008) meni drugače: »Zgornje Posočje je odrinjeno v medijih oziroma zastopano, in sicer za sodobnega novinarja v službi sodobnega bralca v slabem smislu. Če ni naravnih nesreč, je Posočje v zatišju dogodkov, ki imajo v medijih prednost« (Roš 2008: intervju).

»Poročanje na tem območju je za vse nacionalne medije del poslanstva, saj je to območje demografsko ogroženo in predstavlja nacionalni mejnik. Zastopanje tega okolja v nacionalnih medijih je huda uredniška napaka« (Bogataj 2008: intervju).

Podobno meni tudi Alič: »Posočje je v medijih nekoliko odrinjeno na stranski tir. Prav zaradi velikih razdalj med sedeži dopisništev in občinskimi središči, kjer je največ sej in drugih dnevnih dogodkov. Pred nekaj desetletji je bilo še slabše, saj so tod delovali le redki stalni dopisniki. Veliko je bilo takšnih, ki so bolj poredko prihajali na večje dogodke iz prestolnice ali Nove Gorice« (Alič 2008: intervju).

Saša Dragoš meni, da zastopljenost ni samo enostranska krivda nekega uredništva, pač pa gre za večsmerni proces:

Zgornje Posočje je za nacionalne medije zanimivo, kolikor ga zanimivega naredijo – ob medijih – vsi nosilci razvoja. Žal to vlogo v zadnjem desetletju v njihovem imenu "opravljajo" predvsem naravne katastrofe. Slovenci in tujci so ga že zdavnaj odkrili, zaradi naravne magičnosti bolj soški kot idrijski del. Slednjega bodo, ko se bodo vsi tukajšnji nosilci razvoja – ob politikih zlasti gospodarstvo – otresli namišljene večvrednosti in pretiranega ponosa, enako velja tudi za domačine. Ko se bodo zmogli znebiti lastne nekomunikativnosti, bodo s tem regijo odrešili vloge komunikacijskega slepega črevesa. Pokritost določenega območja pa je odvisna tudi od novinarjev in seveda od dogajanja (Dragoš 2008: intervju).

Željko Šepetavc ne meni, da bi bilo območje zgornjega Posočja v *Delu* zapostavljeno:

Vsem območjem posvečamo enako pozornost. Vsi dopisniki imajo možnost, da izkoristijo prostor v časopisih, je pa od njih odvisno, ali jim to uspe ali ne. V vsakem okolju se vedno dogajajo dogodki, ki so zanimivi za časopis. Zato nikakor ne morem potrditi, da bi bila zgodba iz zgornjega Posočja že vnaprej v podrejenem položaju v primerjavi z zgodbami z drugih območij (Šepetavc 2008: intervju).

Trditev *Delovega* urednika je za zgornje Posočje spodbudna, vendar se to ne izvaja v praksi. *Delova* dopisnica Katja Roš se namreč takole spominja štirih spornih situacij:

1. Spominjam se svojih odkritih spopadov z Borisom Šuligojem, kolegom-dopisnikom z Obale. Recimo, za objavo sem pripravila lepo in zanimivo fotografijo gorskih reševalcev v napeti akciji. Tisti dan bi bila vsekakor primerna za objavo. Vendar je kolega iz Kopra vztrajal, in dosegel, da je urednik tja postavil njegovo fotografijo dveh zmečkanih kant za smeti v Piranu.

2. Podobna je zgodba z idilično sliko kmetic iz Čadrga, ki sklonjene nad krompirjevo njivo kažejo polovico beder. Fotografija, s katero naj bi bil opremljen članek o ekološkem kmetovanju v hribih, zaradi zaobljenih kmečkih beder v črnih nogavicah ni bila primerna. Bila naj bi žaljiva za Čadržanke. Nihče pa ni imel nič proti sliki mladenk, ki so se golih prsi tiste dni na morski obali nastavljele spomladanskemu soncu.

3. V ubožni Baški grapi so desetletja iskali vir preživetja. Politika in stroka sta jih spodbujali, naj v energetske namene izkoristijo edini naravni vir, ki ga imajo na pretek – vodo iz pritokov Bače. Po dolgem času se je na Kneži le zbrala skupinica malo bolj podjetnih domačinov. Začeli so graditi manjšo elektrarno. Dopisniki, poznavalci problemov Baške grape smo o tem zelo naklonjeno poročali. Tudi jaz. Sredi gradnje pa se je iz Ljubljane začel oglašati Viktor Luskovec. Napel je vse sile, da bi naložbo ustavil, češ da je ekološko sporna. Ja katera pa ni? In tako se je primerilo, da je Delo na dopisnih straneh, ki jih berejo le Primorci, objavljalo moje članke o »čudežu« v Baški grapi, na Kroniki, ki je stran, ki jo bere vsa Slovenija, pa uničujoče članke Viktorja Luskovca. Jaz sem bila na Delu stalno zaposlena, Luskovec pa je bil občasni honorarni sodelavec. Snov za grotesko! Nihče v matični hiši ni pomislil, da je pri vsem skupaj nekaj zelo narobe. Nikogar ni zaskrbelo, ko me je Viktor Luskovec na koncu tožil, češ da sem blatila njegovo dobro ime. Elektrarna kljub neznosnim težavam, ki jih je nakopalo Luskovčevo pisanje, veselo obratuje in nihče nima nič več proti njej. Tožba med pišočima pa še vedno ni končana.

4. Odločitev, da Delo ohrani dopisniško mesto v Tolminu, se je časopisu obrestovala ob naravnih nesrečah, ki so sledile (rušilni potresi, plazovi, povodnji, vetrolovi ...), in drugih dogodkih, recimo zapiranju rudnika v Idriji. Če primerjam snovi, zavoljo katerih so me bralci Dela radi brali, uredniki pa hvalili, pridem do žalostnega spoznanja. Tisoč brezposelnih rudarjev in s tem povezan socialni brezup konec sedemdesetih let v Idriji sta bralce in moje urednike mnogo, mnogo manj zanimala kot recimo eden izmed "glasnejših" popotresnih sunkov v Posočju. Slišali so ga namreč tudi v Ljubljani. Rudarji so bili objavljeni na lokalni strani, potresni "bu" pa na prvi.

V okviru naše naloge moramo preveriti tudi, ali se delo dopisnikov nacionalnih in regionalnih časopisov razlikuje oziroma ali imajo dopisniki regionalnih časopisov lažje delo od svojih kolegov iz nacionalnih medijskih hiš.

Koron (2008: intervju) pravi, da se pri *Primorskih novicah* zavedajo, da je njihova prednost v tem, da lahko lokalni informaciji namenijo več prostora kot na primer nacionalni mediji: »To

se vleče skozi ves časnik, od strani do strani in od redakcije do redakcije. Zgornje Posočje ima pri tem dodatno prednost glede na odmevnost v širšem prostoru» (Koron 2008: intervju).

Jani Alič meni, da delo dopisnika regionalnega časopisa ni lažje:

Mislim, da ne, ker na njih bolj pritiskajo, dobesedno zahtevajo določene objave. Podjetja na tem območju so v večini primerov tudi solastniki lokalnih medijev, ki pisati o slabih stvareh niti ne smejo. Zagotovo pa imajo zato lokalni mediji večji vpliv na lokalno javno mnenje, ker dogodku lahko namenijo več pozornosti. To še bolj velja za vasi in odročne kraje (za manj izobražene), manj pa za občinska središča, kjer so prebivalci naročeni na več različnih časopisov (Alič 2008: intervju).

Dopisnica *Primorskih novic* Neva Blazetič (2008: intervju) navaja: »Če je v nacionalnih medijih manj tem iz Posočja, je za dopisnika lokalnega medija lažje, ker se mu ni treba bati, da bi ga ti prehiteli pri objavi pomembnih novic. Deluje lahko bolj sproščeno. Za bralce pa je to seveda slabše.« Katja Roš (2008: intervju) meni, da delo dopisnikov ni odvisno od nacionalnih in regionalnih medijev, pač pa preprosto od tega, kako ambiciozni so dopisniki. Podobno razmišlja tudi Saša Dragoš (2008: intervju), ki pravi, da »naj bo novinar nacionalnega ali regionalnega medija, obema delo pomembno olajša prav poznavanje značaja ljudi«.

4.3 Ovire dopisniškega dela in konflikti interesov

Vsak nov delovni dan predstavlja novinarju nov izziv, vendar se na tem mestu lahko pojavi vprašanje, ali je novinar tem izzivom vedno kos. Zato izzivi lahko prinašajo tudi težave. Te so lahko etične ali čisto pragmatične narave, kot so velike razdalje, počasna potovalna hitrost, pokritost signala GSM ali šibke internetne povezave. Z moderno tehnologijo je tudi zgornje Posočje danes bližje ljudem oziroma bralcem, ki ne živijo na tem območju. Velike razdalje pa še vedno ostajajo na prvem mestu, ko govorimo o pragmatičnih težavah, ki dopisniku otežujejo delo.

Praktični primer nam pove naslednje: Dopisnik iz Tolmina ima do Bovca 37 kilometrov v eno smer, do Idrije 45, do meja svojega teritorija (Vršič, Godovič) pa še bistveno več. Težava je še večja v primeru dopisnikov *Dnevnika* (poleg Janija Aliča z omenjenega območja od pred kratkim poroča tudi zunanja sodelavka Nataša Ozebek), ki sedeža dopisništva celo nimata v zgornjem Posočju, temveč v Novi Gorici. Tako sta le od Tolmina, poleg Idrije upravnega središča zgornjega Posočja, oddaljena 37 kilometrov.

H geografskim razdaljam lahko prištejemo še pomanjkanje časa, ki pa je lahko posledica premagovanja velikih razdalj. »Ko dopisniki ves dan hitijo od ene zgodbe do druge, ne moremo od njih pričakovati, da bodo postali strokovnjaki za kakšno tematsko področje. Dopisniki tako pobirajo očitne zgodbe za objavo, opirajo se na ene in iste vire ali sporočila za javnost. Problem se bo samo še povečeval, saj matične hiše od dopisnikov zahtevajo vedno več prispevkov. Dopisniki pa potrebujejo čas za poročanje« (Tompkins 2001). Naravo dela dopisništva in njegove posledice jasno ponazori tudi naslednja trditev: »Lokalnim novinarjem nikoli ne uspe razmejiti delovnega in prostega časa. V omejenem geografskem prostoru celo po končani službi in v dela prostih dneh nenehno vzpostavljajo stike s (potencialnimi) informatorji. Novinarska obsedenost obvladuje njihovo zasebno življenje« (De Polzer v Grošelj, 1998: 19).

Ko pa govorimo o etičnih težavah ali nevarnostih, ki prežijo na dopisnika, je stvar bolj kompleksna. Tu se namreč pojavijo konflikti interesov.

Za lokalno okolje je značilno, da mora novinar pogosto tekmovati z lojalnostmi, na primer do vira informacij in do svojega lastnega interesa. Day (v Poler Kovačič 2004a: 50) opredeljuje konflikt interesov kot »nasprotje med poklicnimi lojalnostmi in zunanjimi interesi, ki spodkopava verodostojno moralnega agenta«. Poler Kovačičeva navaja, da se konflikt interesov običajno razvije iz družbenih vlog, ki jih ima človek. Goodwin (v Poler Kovačič 2004a: 50) ga opisuje kot »situacijo, v kateri ugotoviš, da lahko enega izmed svojih poslov, interesov, dejavnosti ali dolžnosti izpolnjuješ le na račun drugega izmed svojih poslov, interesov ali dejavnosti. Konflikti interesov lahko povzročijo novinarjevo vključevanje v določene dejavnosti, članstvo v organizacijah, sprejemanje uslug ali prednostnih obravnav, denarne naložbe, dodatne zaposlitve in seveda prijateljstvo«.

Kakor opozarja Day (v Poler Kovačič 2004a: 48), »je težko ohraniti občutek nepristranskosti,

ko se poročevalci družijo s tistimi, ki so življenjska sila njihovega obstoja, ali do njih razvijejo pristna nagnjenja. Zato se mnogi poročevalci raje izogibajo osebnim odnosom s svojimi viri. Vendar konflikta interesov ni možno vedno predvideti«.

Da je konflikt interesov močno prisoten v vsakdanjem delu novinarjev, lahko opazamo tudi v dejstvu, da je velik del *Kodeksa slovenskih novinarjev* posvečen prav omenjenemu dejavniku. Tako 15. člen kodeksa (glej Kodeks slovenskih novinarjev) določa, da se mora novinar »izogibati situacijam, ki bi lahko privedle do konflikta interesov, dejanskega ali navideznega, s katerim bi lahko kompromitiral svoje dobro ime oziroma novinarsko skupnost«. 16. člen je le nadaljevanje 15. člena: »Da bi se novinar izognil dejanskim ali navideznim konfliktom interesov, se mora odreči darilom, uslugam ali nagradam in se izogibati brezplačnim potovanjem in drugim ugodnostim, dodatnim zaposlitvam, delu v politiki, državnih uradih ali drugih javnih institucijah, če bi to lahko zmanjšalo njegovo verodostojnost ali verodostojnost novinarske skupnosti« (prav tam).

Naslednji, 17. člen govori, da novinar ne sme zlorabljati informacij o finančnih dohodkih, ki jih dobi pri svojem profesionalnem delu, za svoje osebne interese in da je dolžan zavrniti ugodnosti, ki jih ponujajo oglaševalci ali interesne skupine, ter se tudi upreti poskusom, da bi vplivali na njegovo poročanje. 19. člen še določa, da mora morebitne neizogibne konflikte interesov razkriti javnosti ali se kot novinar iz poročanja ali komentiranja izločiti (prav tam).

V nadaljevanju podpoglavja se posvetimo etični dilemi prijateljevanja. Tkanje prijateljskih vezi lahko novinarja posledično spravlja v etično nelagoden položaj. Ni čudno, da zato Merrill (glej v Poler Kovačič 2004a: 49) posebno pozornost posveča prijateljevanju med novinarji in viri ter svetuje previdnost: ni dobro, če se novinar (potencialnim) virom preveč približa, seveda pa se jih tudi ne more izogibati; odnose z njimi mora gojiti do te stopnje, da mu bodo zaupali in bodo pripravljene govoriti z njim, obenem pa je modro ohranjati varno razdaljo. Ta razdalja je spremenljivka, odvisna od konkretnega novinarja in vira.

V sklop konflikta interesov lahko uvrstimo še načine zbiranja informacij ali zaupnost virov oziroma zlorabo virovih besed za novinarjev lastni interes. Novinar namreč včasih lahko izbira svoj vir, in to takšnega, ki izraža tako pristransko mnenje, kakršnega ima tudi novinar sam (Alič 2008: intervju).

V nalogi smo se osredotočili na lokalno okolje, kjer je novinar sam svoj urednik in redaktor ter kjer je za okolje značilno, da »vsakdo pozna vsakogar«. Jani Alič v takšnem okolju vidi hkrati prednost in oviro:

Prednost takrat, ko potrebuješ vsakdanje podatke, ko s pisanjem nikogar ne prizadeneš. Vse se obrne v prispevkih, ki sodijo bolj v črno kroniko. Tu je treba biti izjemno previden. Zato je v takšnih primerih dobro imeti vpleteni obe strani in o zadevah raje poročati z izjavami kot pa komentirati. Problem se pojavi, če nekoga s pisanjem že kar obsodiš. To lahko predstavlja veliko oviro pri nadaljnjem delu. Prihaja tudi do groženj in pritiskov. Zato je bolje, da se v takšnih primerih določenih prispevkov lotijo v Ljubljani (Alič 2008: intervju).

Kako se dopisnik znajde v lokalnem okolju, za Katjo Roš predstavlja nerešljiv problem:

Tega bi se morali uredniki zavedati. Ne moreš živeti v Tolminu, Kobaridu ali Bovcu in ljudem iz sosednje ulice, sorodnikom, znancem, prijateljem soliti pameti, da so nesposobni, škodljivi in tako naprej. Kot dopisnik ne moreš kritizirati zdravstvenega doma, če je tvoj sorodnik hudo bolan. Ne moreš ošvrkniti ravnatelja šole, ki jo obiskuje tvoj otrok. Ne moreš kritizirati podjetja, kjer je zaposlena vsa tvoja soseska. Počasi tega, da so v tvojem okolju nesposobneži, lumpi in škodljivci, ne opaziš več. Začneš tuliti v skupen rog okolja, v katerem živiš. Le tako lahko preživiš. Druga opcija je, da se osamiš, da postaneš samotni krokar, ki kroži nad vsem in je vselej pripravljen, da šavsne. To pa je naporna drža. Človek je nenazadnje družabno bitje. To je ena plat okolja, v katerem je dopisnik dobesedno z vsakim v nekem razmerju. Tretja je pozitivna. Ker z ljudmi, o katerih pišeš, dihaš isti zrak, jih poznaš do obisti. Dopisnik je daleč najboljši poznavalec okolja, v katerem deluje. To bi lahko uredniki, če bi hoteli in znali, s pridom uporabili (Roš 2008: intervju).

Dopisnica Neva Blazetič meni, da je v njenem okolju kot dopisniku delati lažje in težje hkrati. »Hitro dobiš podatke in informacije ter marsikaj izveš neuradno, da potem sam raziskuješ naprej. Se pa lahko zgodi, da ne bi hotel »sesuvati« znanca. V tem primeru je na *Primorskih novicah* dogovorjeno, da uredniku povemo okoliščine in na moj teren pride kakšen drug novinar. V tem okolju bi hkrati zelo težko poročal dopisnik rumenega časopisa, kajti kmalu bi se zgodilo, da mu nihče ne bi nič več povedal« (Blazetič 2008: intervju).

5. ANALIZA

Da bi ugotovili, katere časopise berejo prebivalci zgornjega Posočja in kakšna so njihova pričakovanja ob prebiranju dopisnih strani, smo med njimi izvedli anketo. Med metodami, ki so nam bile na razpolago, sta bili osebno in telefonsko anketiranje, v zadnjih letih pa se vse pogosteje uporablja tudi oblika spletnega anketiranja. Ker so nekatera vprašanja in odgovori v anketi precej zapleteni (glej prilogo A), smo se odločali med spletnim in osebnim anketiranjem, torej med oblikama, pri katerih lahko anketirani vprašanja prebere sam. Nazadnje smo se odločili za spletni pristop.

Mnenja strokovnjakov o ustreznosti metode spletnega anketiranja so različna. Rezultati raziskav (glej Jesenšek 2007: 41) Smitha, Findlaterja in Kottlerja, Goinera ter Baldna so pokazali, da je metoda spletnega anketiranja enakovredna bolj uveljavljenim metodam osebnega in telefonskega anketiranja, rezultati raziskav Kwaka in Radlerja, Dietricha, Flemminga in Sonnerja ter Vehovarja, Batagelja in Lozarjeve (prav tam) pa kažejo, da so anketne napake tovrstnega anketiranja večje kot anketne napake pri bolj tradicionalnih metodah.

Našo anketo smo objavili na spletni strani [makesurvey](http://www.makesurvey.net)¹, ki je namenjena izvajanju spletnih anket. Objavljena je bila med 28. februarjem in 20. marcem 2008. V tem času je vprašalnik izpolnilo 210 oseb. Anketirani so dobili povabilo k reševanju ankete po elektronski pošti.

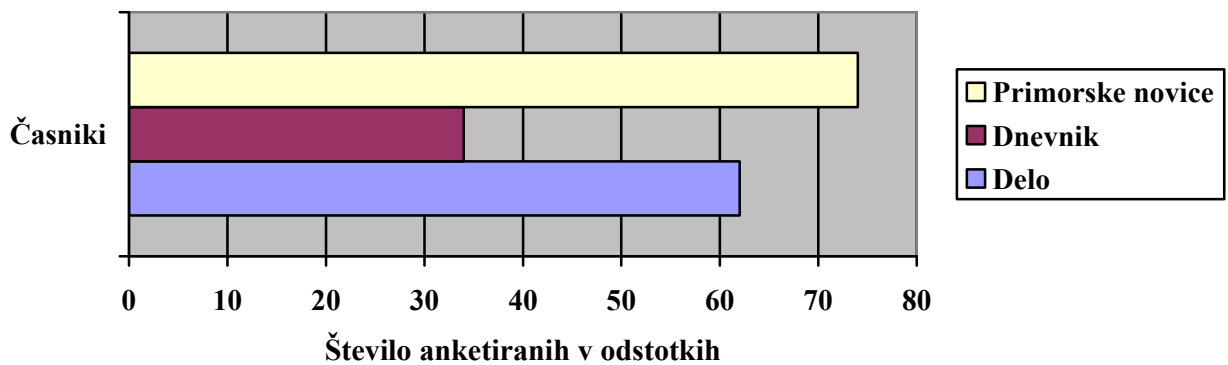
¹ Opomba: spletna stran je dostopna na www.makesurvey.net

5.1 Struktura anketiranih in branost časopisov

Anketo je izpolnilo 115 žensk (55 % vseh anketiranih) in 95 moških (45 % vseh vprašanih). Izobrazbena struktura je bila naslednja: dva anketirana (1 %) sta končala največ osnovno šolo, 126 vprašanih (60 %) je končalo srednjo šolo, 83 anketirancev (39 %) pa fakulteto ali več. Povprečna starost anketiranih je bila 36 let.

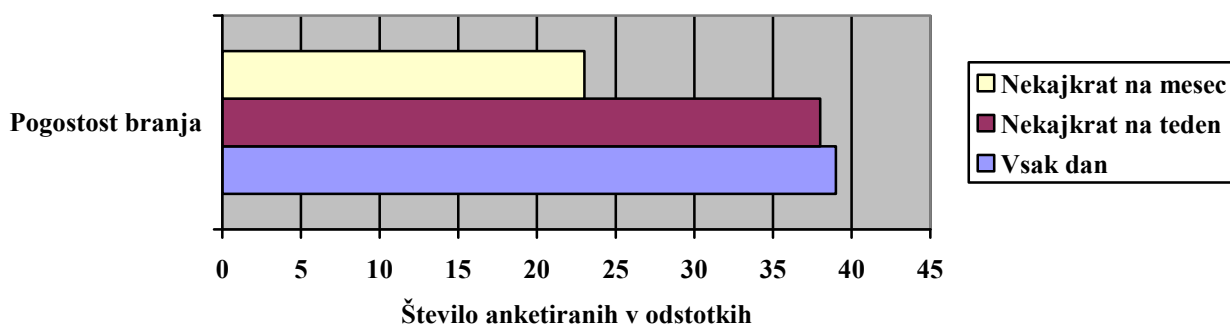
V anketi smo preverjali branost različnih časnikov. Anketirani so odgovarjali na vprašanje: *Katere časopise od spodaj navedenih berete?* Med odgovori so bili naštetih časopisi, ki smo jih izbrali kot predmet naše raziskave, torej *Delo*, *Dnevnik* in *Primorske novice*. V anketi se je pokazalo, da večina vprašanih bere več kakor en časopis, kar ponazarjajo rezultati. Največ jih bere *Primorske novice* (74 %), sledita pa *Delo* (62 %) in nato *Dnevnik* (34 %) (glej graf 5.1).

Graf 5.1: Branost časopisov

Zanimalo nas je tudi, kako pogosto anketirani berejo časopise. Odgovori so pokazali, da večina vprašanih (77 %) bere časopise vsak dan ali večkrat tedensko (glej graf 5.2).

Graf 5.2: Pogostost branja

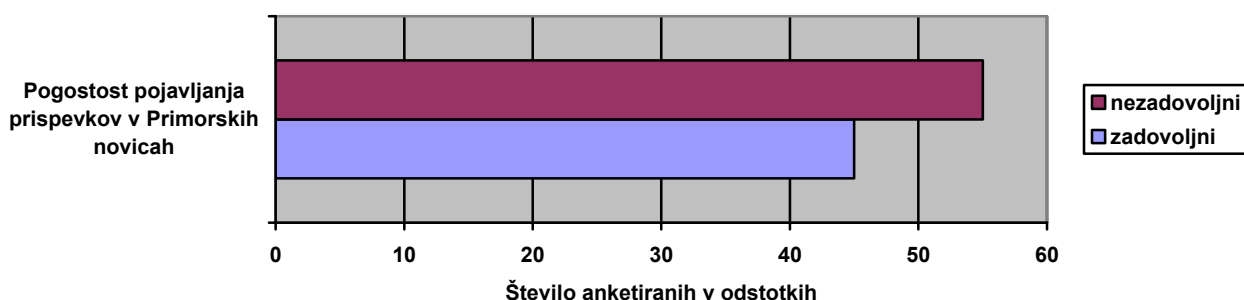

5.2 Pogostost prispevkov iz zgornjega Posočja v časopisih

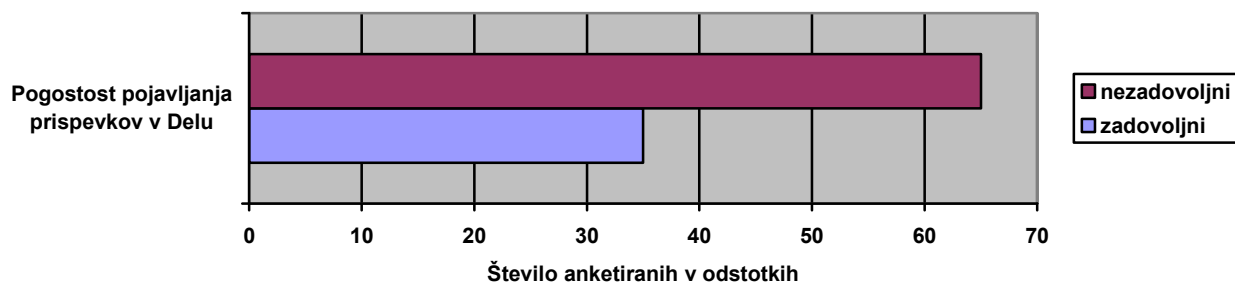
Namen izvajanja ankete je bil ugotoviti, kako so bralci zadovoljni s pogostostjo prispevkov z območja zgornjega Posočja v *Delu*, *Dnevniku* in *Primorskih novicah*. Anketirance smo vprašali: *Je po vašem mnenju dovolj prispevkov z območja zgornjega Posočja (občin Bovec, Kobarid, Tolmin, Idrija, Cerklje) v Primorskih novicah/Delu/Dnevniku?*

Ugotovitve kažejo, da bralci vseh treh časopisov niso zadovoljni s pogostostjo prispevkov iz zgornjega Posočja. Med njimi najbolj izstopa *Dnevnik*, za katerega kar 90 odstotkov bralcev meni, da nima dovolj prispevkov z območja zgornjega Posočja. Sledi *Delo*, za katerega 65 odstotkov bralcev meni, da ne vsebuje dovolj omenjenih prispevkov, za *Primorske novice* pa tako misli 55 odstotkov bralcev (glej graf 5.3, graf 5.4 in graf 5.5).

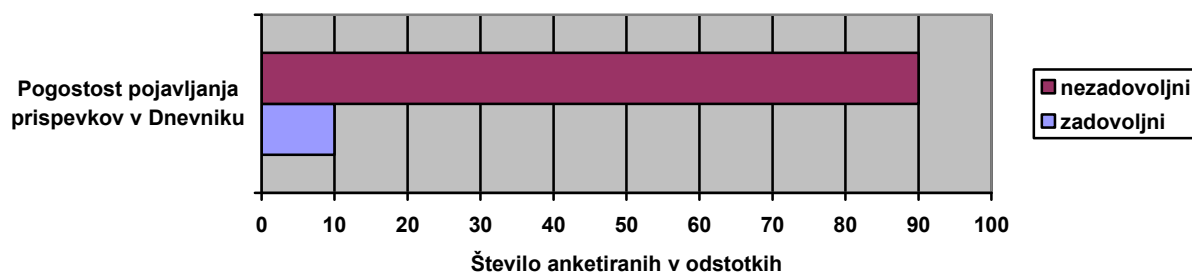
Graf 5.3: Pogostost pojavljanja prispevkov v *Primorskih novicah*

Graf 5.4: Pogostost pojavljanja prispevkov v *Delu*

Graf 5.5: Pogostost pojavljanja prispevkov v *Dnevniku*

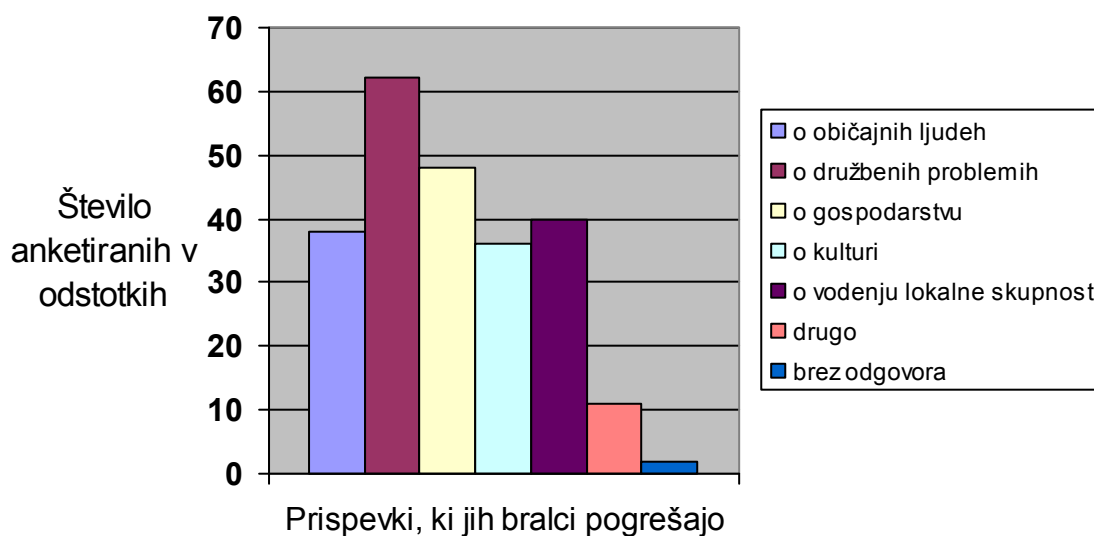

5.3 Prispevki na dopisnih straneh

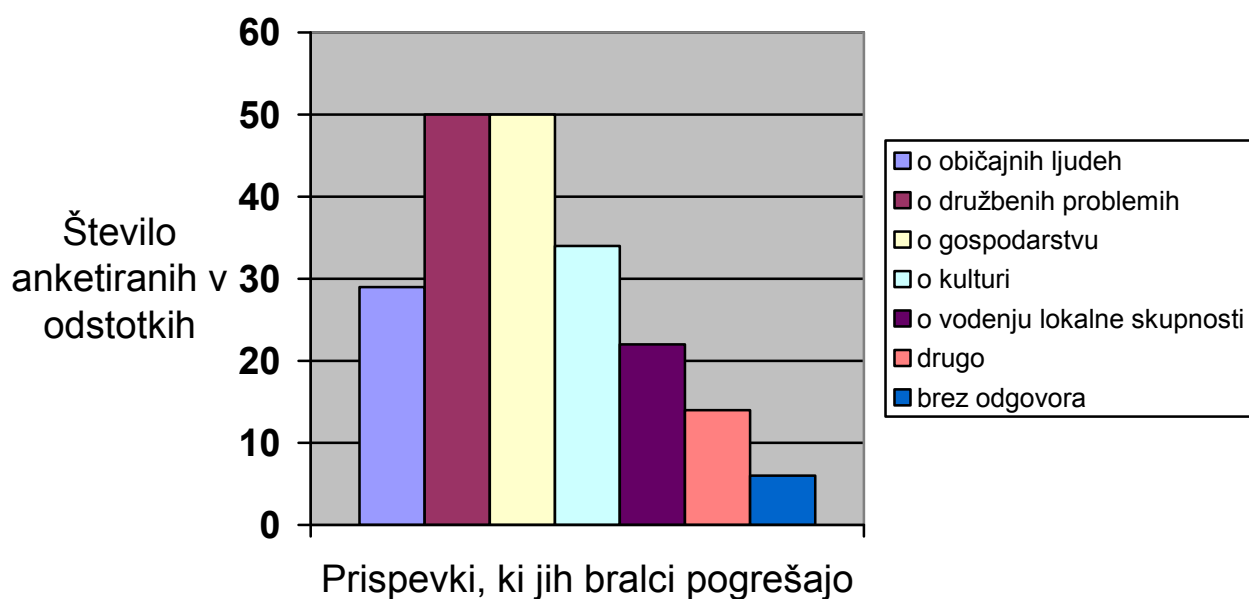
V anketi smo v sklopu treh vprašanj anketirane vprašali, za katere prispevke si želijo, da bi se bolj pojavljali v časopisih, ki jih berejo. Možni odgovori so bili: *prispevki o običajnih ljudeh, družbenih problemih, gospodarstvu, kulturi, vodenju lokalne skupnosti in drugo*. Anketiranci so lahko izbrali več odgovorov. Bralci vseh treh časnikov so na prvo mesto postavili prispevke o družbenih problemih, med katere lahko na primer štejemo problematiko brezposelnosti v okolju ali gospodarski nerazvitosti regije (*Primorske novice* 62 %, *Delo* 50 % in *Dnevnik* 42 %). V *Primorskih novicah* si bralci želijo tudi več prispevkov o gospodarstvu (48 %), sledijo pa prispevki o vodenju lokalne skupnosti (40 %), običajnih ljudeh (38 %) in kulturi (36 %). Pod drugo (11 %) so bralci na prvo mesto uvrstili prispevke o športu (štirje odgovori), sledili pa so turizem, pozitivna stran bivanja, primerjave z drugimi

lokalnimi skupnostmi in vse našteto. Dva odstotka anketirancev na vprašanje nista odgovorila. Bralci *Dela* pogrešajo prispevke o gospodarstvu enako kot prispevke o družbenih problemih (50 %). Sledijo prispevki o kulturi (34 %), običajnih ljudeh (29 %) in vodenju lokalne skupnosti (22 %). Za drugo možnost se je odločilo 14 odstotkov vprašanih. Anketiranci so pri tem vprašanju predvsem označevali vse našteto, turizem, problematiko o zamejstvu in šport, šest odstotkov pa jih nanj ni odgovorilo. Bralci *Dnevnika* za družbenimi problemi najbolj pogrešajo prispevke o gospodarstvu iz zgornjega Posočja (38 %), prispevke o običajnih ljudeh (26 %), kulturi (22 %) in vodenju lokalne skupnosti (21 %). Na omenjeno vprašanje med bralci *Dnevnika* ni odgovorilo kar 35 % anketirancev (pod možnost drugo so anketiranci zapisali, da omenjenega časopisa ne berejo, zato smo te odstotke združili s tistimi, ki na vprašanje sploh niso odgovorili) (glej graf 5.6, graf 5.7 in graf 5.8).

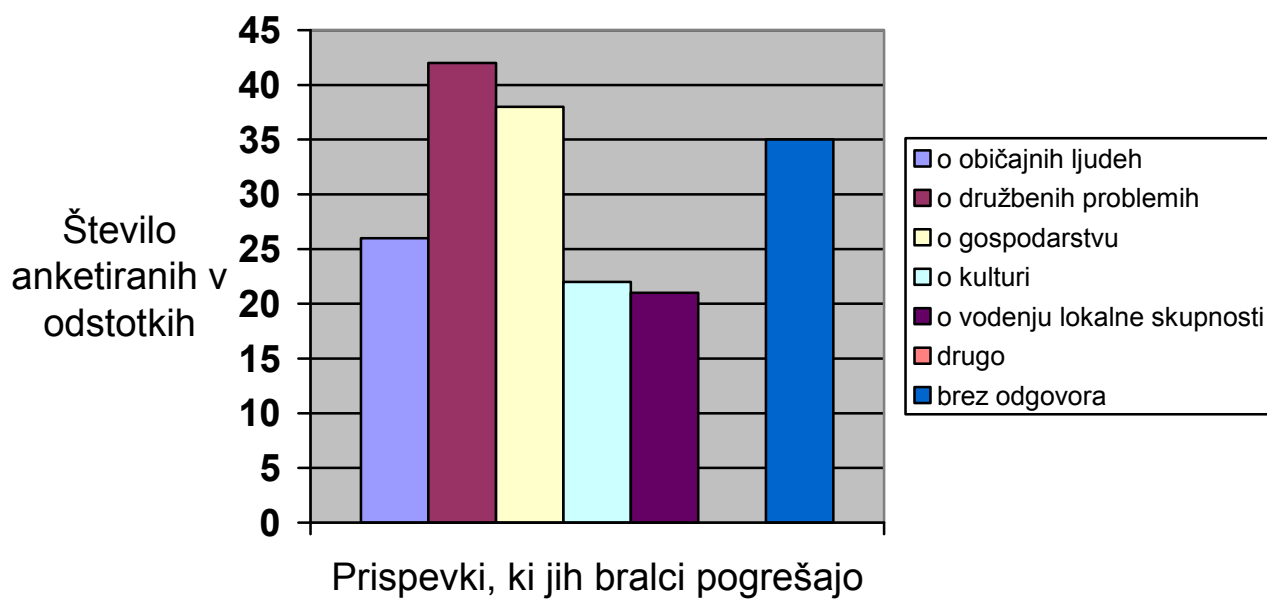
Graf 5.6: Prispevki na dopisnih straneh v *Primorskih novicah*

Graf 5.7: Prispevki na dopisnih straneh v *Delu*

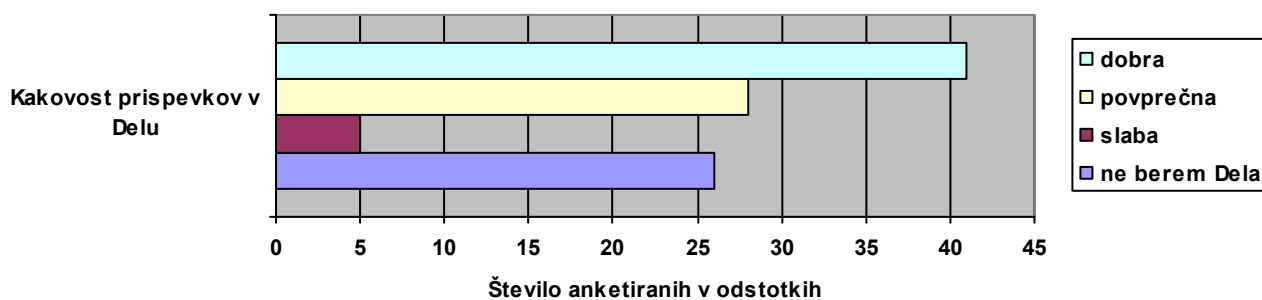

Graf 5.8: Prispevki na dopisnih straneh v *Dnevniku*

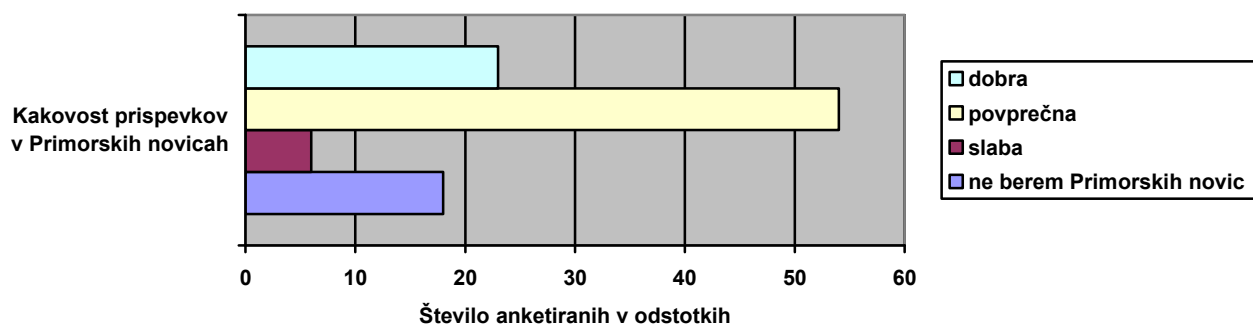

Bralce omenjenih treh časopisov smo nadalje vprašali, kako ocenjujejo kakovost prispevkov z lokalno tematiko. Vprašani so ocenjevali kakovost prispevkov za vsak časopis posebej, možni odgovori pa so bili, da je kakovost *dobra*, *povprečna*, *slaba* in *ne berem omenjenega časopisa*. Glede na rezultate ankete so vprašani najbolj zadovoljni s kakovostjo prispevkov v časopisu *Delo*. 41 odstotkov jih je namreč odgovorilo, da so prispevki dobri, 28 odstotkov jih je menilo, da so prispevki povprečni, pet odstotkov pa, da so slabi. 26 odstotkov vprašanih ne bere časopisa *Delo* (glej graf 5.9). 54 odstotkov bralcev *Primorskih novic* meni, da so prispevki v omenjenem časopisu povprečni, 23 odstotkov jih meni, da so prispevki dobri, 6 odstotkov pa, da so slabi. *Primorskih novic* ne bere 18 odstotkov vprašanih (glej graf 5.10). Časopisa *Dnevnik* ne bere kar 54 odstotkov vprašanih. Od tistih, ki *Dnevnik* berejo, jih 25 odstotkov meni, da so prispevki v časopisu povprečni, 14 odstotkov, da so dobri, devet odstotkov pa jih meni, da so prispevki slabi (glej graf 5.11).

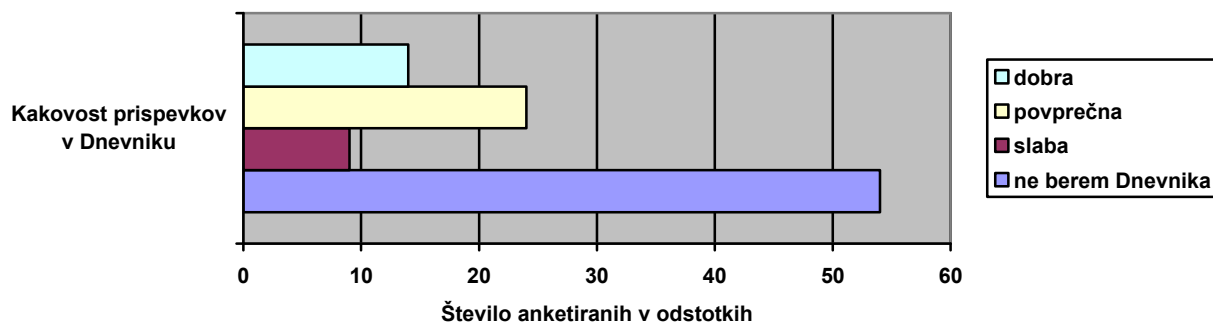
Graf 5.9: Kakovost prispevkov v *Delu*

Graf 5.10: Kakovost prispevkov v *Primorskih novicah*

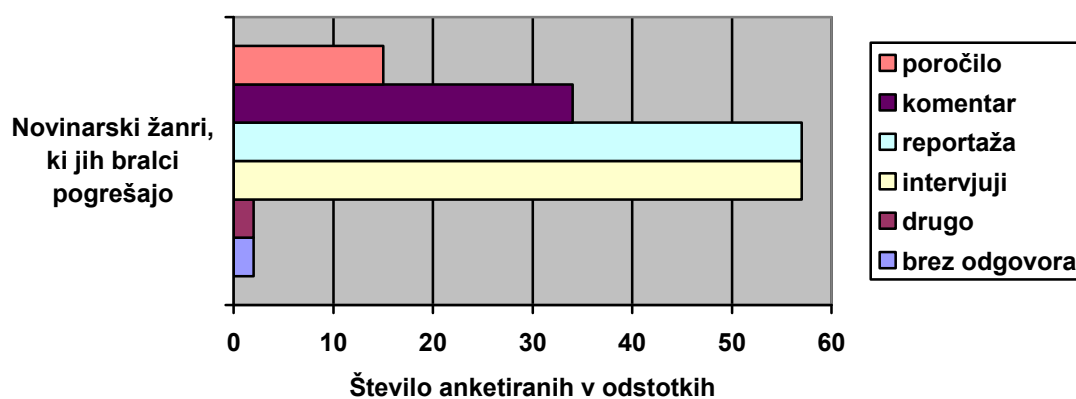

Graf 5.11: Kakovost prispevkov v *Dnevniku*

Anketirance smo še vprašali, katere novinarske žanre pri poročanju iz njihovega okolja najbolj pogrešajo v časopisih, ki jih berejo. Na voljo so bili odgovori *poročilo, komentar, reportaža, intervjuji in drugo*. Anketiranci so lahko izbrali več odgovorov. Z enakim odstotkom so anketiranci na prvo mesto uvrstili reportažo in intervju (57 %). Sledi komentar s 34 odstotki in poročilo s 15 odstotki. Dva odstotka vprašanih sta se odločila še za soočanje mnenj in raziskave, dva odstotka pa na vprašanje nista odgovorila (glej graf 5.12).

Graf 5.12: Novinarski žanri, ki jih bralci pogrešajo

5.4 Pričakovanja ob branju dopisnih strani

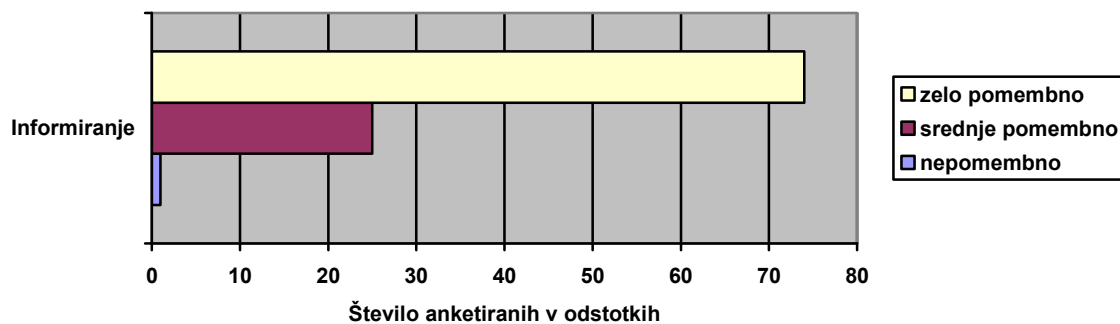
Eno od pomembnejših vprašanj ankete je bilo 14. vprašanje. Anketirance smo namreč vprašali: *Kakšna so vaša pričakovanja ob branju dopisnih strani v časopisih?* Anketiranci so s tremi kategorijami – *zelo pomembno*, *srednje pomembno* in *nepomembno* – ocenjevali naslednje faktorje:

1. da me bodo informirale o pomembnem lokalnem dogodku,
2. da me bodo informirale o lokalnih dogodkih, o katerih drugi mediji ne poročajo,
3. da bodo ponudile še več informacij, o katerih poročajo drugi mediji,
4. da bodo ponudile komentarje lokalnih dogodkov.

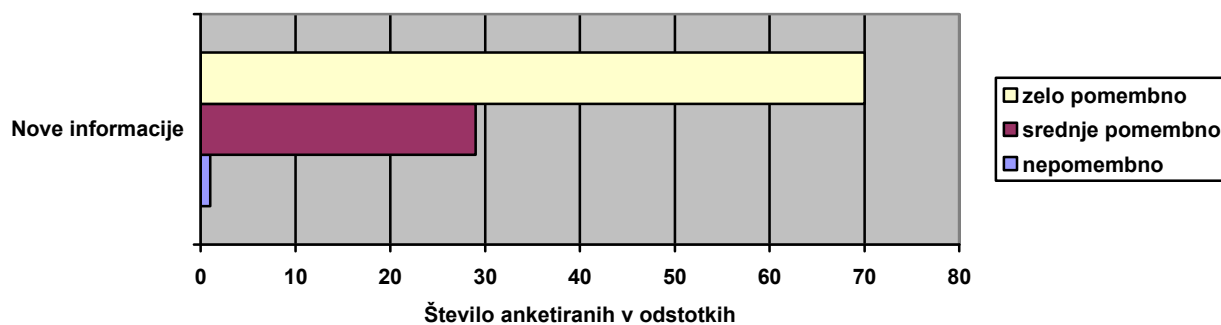
Rezultati so prikazani v grafu 5.13, grafu 5.14, 5.15 in grafu 5.16.

Iz odgovorov lahko ugotovimo, da bralci pričakujejo predvsem, da jih bodo dopisne strani informirale o pomembnem lokalnem dogodku, saj je kar 74 odstotkov anketirancev omenjeni faktor označilo kot zelo pomemben. Četrtnina jih meni, da je informiranje o pomembnem dogodku le srednje pomembno, le odstotek anketiranih pa je ta faktor označil za nepomembnega. 70 odstotkov anketiranih meni tudi, da je zelo pomembno, da jih bodo dopisne strani informirale o dogodkih, o katerih drugi mediji ne poročajo (ekskluzivne zgodbe). 29 odstotkov vprašanih meni, da so ekskluzivne zgodbe na dopisnih straneh srednje pomembne, le odstotek pa jih meni, da so takšni prispevki nepomembni. Iz odgovorov lahko še ugotovimo, da vprašani pričakujejo, da bodo dopisne strani ponudile tudi komentarje lokalnih dogodkov. Da je to zelo pomembno, se je odločilo 62 odstotkov vprašanih, medtem ko jih je 35 odstotkov menilo, da je komentiranje srednje pomembno. Da je komentiranje na dopisnih straneh nepomembno, so označili trije odstotki vprašanih. Glede na odgovore lahko hkrati sklepamo, da pričakovanja, da bodo dopisne strani ponudile še več informacij, o katerih poročajo drugi mediji, niso najbolj pomembna. Odstotki so namreč v primerjavi z ostalimi tremi faktorji nižji. Tako 44 odstotkov vprašanih meni, da so dodatne informacije le srednje pomembne, po mnenju 41 odstotkov vprašanih pa je to še vedno zelo pomembno. Za 15 odstotkov anketiranih so dodatne informacije, o katerih že poročajo drugi mediji, nepomembne.

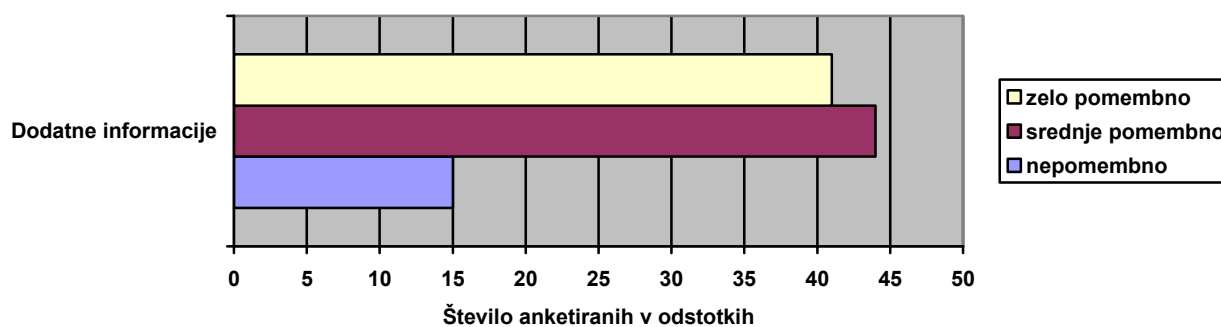
Graf 5.13: Pričakovanja bralcev ob branju dopisnih strani – informiranje

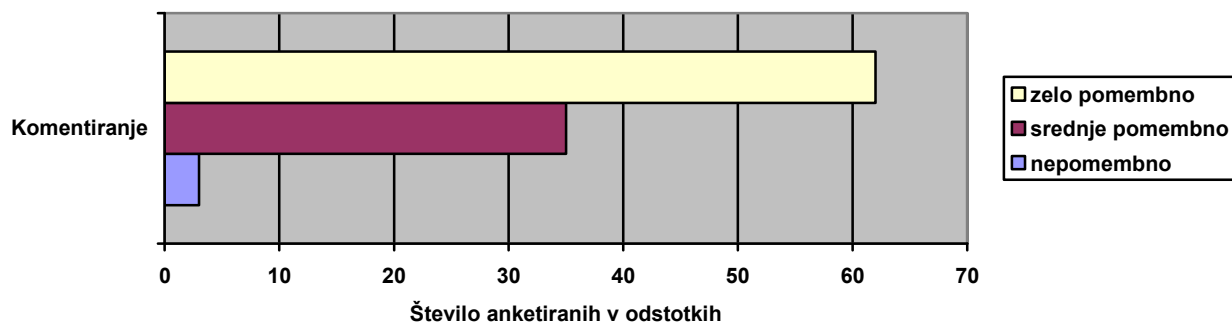
Graf 5.14: Pričakovanja bralcev ob branju dopisnih strani – nove informacije

Graf 5.15: Pričakovanja bralcev ob branju dopisnih strani – dodatne informacije

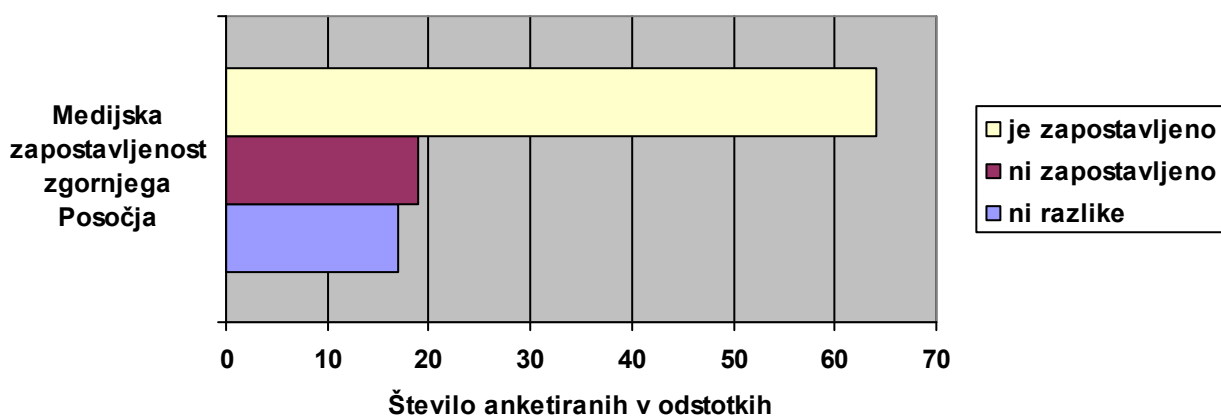
Graf 5.16: Pričakovanja bralcev ob branju dopisnih strani – komentiranje

5.5 Medijska zastopavljenost zgornjega Posočja

Zanimalo nas je tudi, ali bralci v zgornjem Posočju menijo, da je to območje medijsko zastopavljeno. Vprašali smo jih: *Je po vašem mnenju območje zgornjega Posočja medijsko zastopavljeno v primerjavi z ostalimi območji?* Med anketiranimi je 64 odstotkov bralcev menilo, da zgornje Posočje je zastopavljeno, 19 odstotkov jih je menilo, da ni, 17 odstotkov pa je menilo, da razlike v medijski zastopavljenosti v primerjavi z ostalimi območji ni (glej graf 5.17).

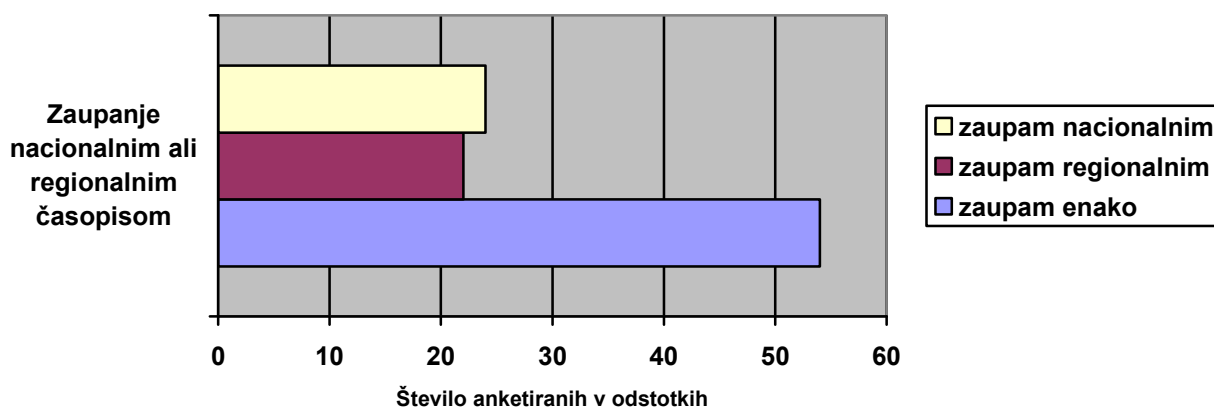
Graf 5.17: Medijska zastopavljenost zgornjega Posočja

5.6 Vpliv nacionalnih in regionalnih medijev v lokalnem okolju

Ugotavljali smo tudi, komu bralci v zgornjem Posočju bolj zaupajo – nacionalnim časopisom (*Delo, Dnevnik*) ali regionalnim/lokalnim (*Primorske novice*). 54 odstotkov vprašanih je odgovorilo, da zaupa enako nacionalnim in regionalnim časopisom. 24 odstotkov jih bolj zaupa nacionalnim časopisom, medtem ko jih 22 odstotkov bolj zaupa regionalnim (glej graf 5.18).

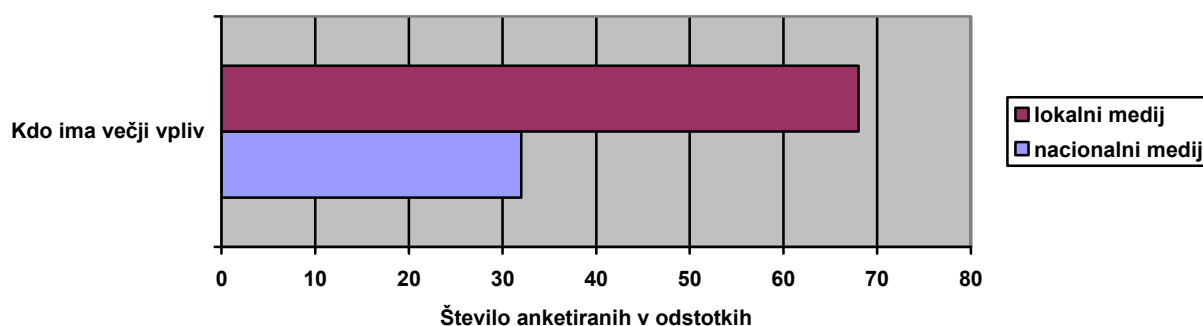
Graf 5.18: Zaupanje bralcev v nacionalne ali regionalne časopise

Anketirane smo prosili, da svoje odgovore o zaupanju v nacionalne ali regionalne oziroma lokalne časopise utemeljijo. Odgovori so bili zelo raznoliki. Med anketiranci, ki zaupajo enako nacionalnim in regionalnim časopisom, lahko zasledimo odgovore, kot so: da pri kakovostnem in objektivnem novinarstvu ni razlike med mediji, pač pa zgolj med dobrimi, povprečnimi in slabimi; da se nacionalni in regionalni mediji med sabo dopolnjujejo ter da je zaupanje predvsem odvisno od kakovostnih prispevkov; da je kredibilnost odvisna od avtorja in ne od časopisa (največ odgovorov). Med vprašanimi, ki bolj zaupajo nacionalnim medijem, izstopajo odgovori, da so nacionalni mediji bolj verodostojni in bolj profesionalni od lokalnih medijev (sedem odgovorov). Tisti, ki bolj zaupajo lokalnim časopisom, pa so izpostavili, da lokalni novinarji več pišejo o njihovem lokalnem okolju, da se bolj posvetijo lokalnim dogodkom in da so bliže ljudem.

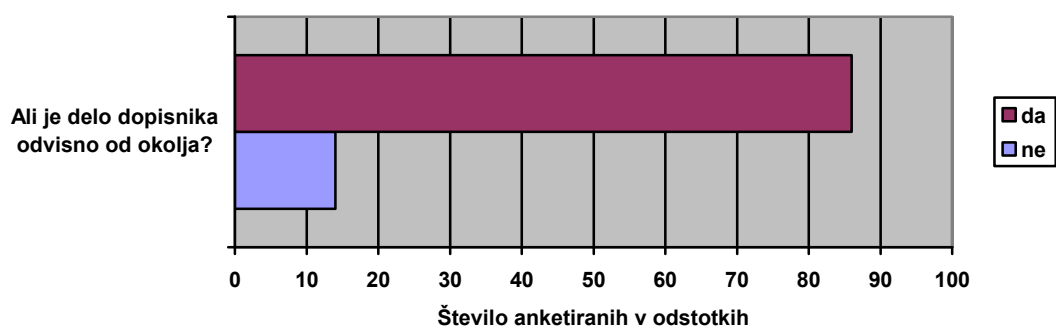
Nadalje smo anketirance vprašali: *Kdo ima po vašem mnenju v okolju, v katerem živite, večji vpliv?* Na voljo so imeli dva odgovora: lokalni medij (*Primorske novice*) in nacionalni medij (*Delo, Dnevnik*). Vprašani so v 68 odstotkih menili, da ima večji vpliv lokalni medij (glej graf 5.19).

Graf 5.19: Vpliv nacionalnih oziroma regionalnih medijev

Na koncu smo anketirance vprašali še, ali je po njihovem mnenju delo novinarja-dopisnika odvisno od okolja, v katerem živi. Kar 86 odstotkov vprašanih je na vprašanje odgovorilo pritrdilno (glej graf 5.20).

Graf 5.20: Odvisnost dela dopisnika od okolja

Anketirance smo v prejšnjem vprašanju prosili še, da utemeljijo svoj odgovor. Odgovori so bili različni. Vprašani so navajali, da manjše kot je okolje, manj pomembnih novic vsebuje, da

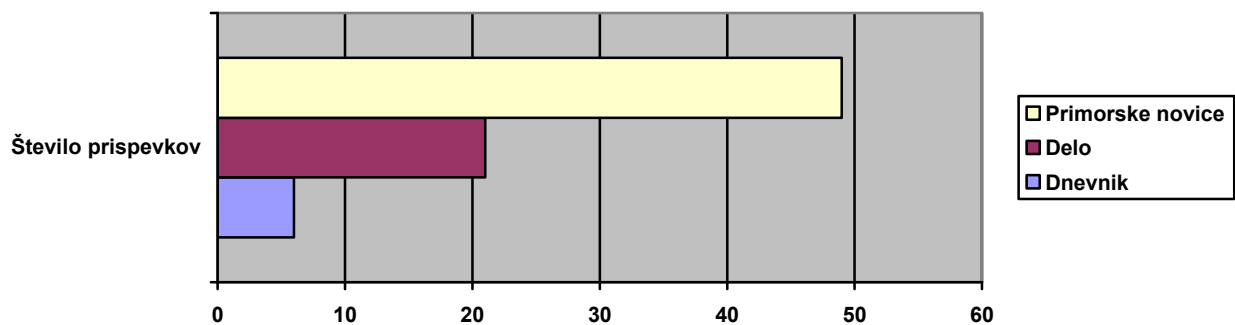
je vpliv okolja vedno prisoten, da je podvržen okolju in do njega čuti neko pripadnost, da laže poroča v takšnem okolju, da ima vsako okolje svoje zakonitosti, da je novinar v takšnem okolju bolj informiran ali da mu omogoča boljše poznavanje in vsakodnevno preverjanje informacij. Anketiranci so med drugim navedli tudi, da dopisnik, ki ne živi v neki sredini, ne more dovolj objektivno vrednotiti informacij, ki jih dobiva iz okolja, da se ne more popolnoma izločiti iz okolja in da to vpliva na njegovo pisanje, da mora novinar o dogodku informirati javnost enako, ne glede na okolje, ter da ga okolje oblikuje in usmerja.

5.7 Kvantitativna analiza prispevkov v Delu, Dnevniku in Primorskih novicah

V januarju 2008 smo kvantitativno spremljali prispevke z območja zgornjega Posočja v *Delu*, *Dnevniku* in *Primorskih novicah*. Ocenili smo, da je en mesec dovolj dolgo obdobje, da bodo rezultati naše raziskave reprezentativni. Zanimalo nas je celotno število prispevkov v omenjenem obdobju in katere novinarske žanre so dopisniki uporabljali.

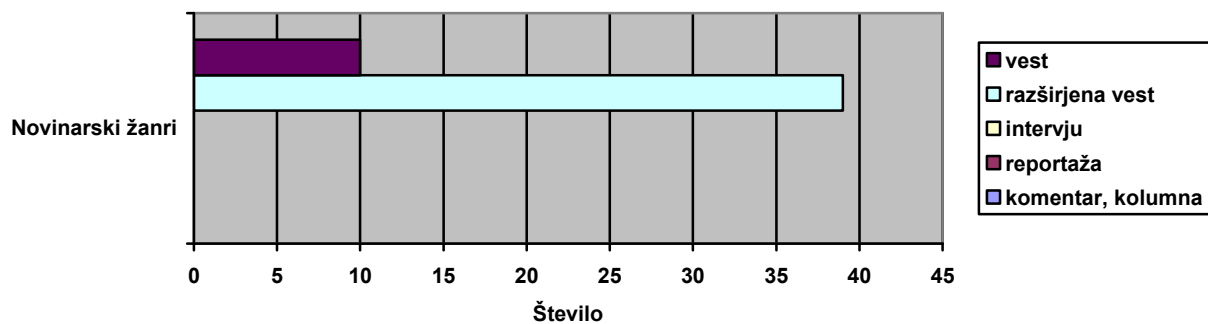
Po pričakovanju so največ prispevkov z območja objavili v *Primorskih novicah*. Dve dopisnici sta objavili skupaj 49 prispevkov. V *Delu* je bilo objavljenih 21 prispevkov in šest v *Dnevniku* (glej graf 5.21).

Graf 5.21: Število prispevkov z območja zgornjega Posočja

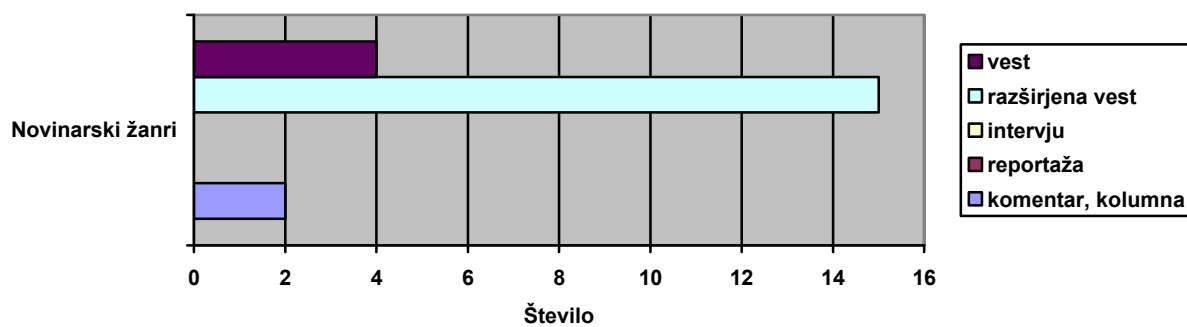

Število prispevkov smo razdelili na novinarske žanre. Zanimalo nas je, koliko prispevkov je bilo vesti, razširjenih vesti, intervjujev, komentarjev ali kolumn in reportaž. Našteti žanri v časopisih veljajo tudi za najbolj pogoste. Kljub največjemu številu prispevkov v *Primorskih novicah* v tem časopisu najdemo izključno vest in razširjeno vest. V *Delu* smo poleg vesti in razširjenih vesti našli še dve kolumni, v *Dnevniku* pa je med šestimi prispevki pet razširjenih vesti in ena reportaža (glej graf 5.22, graf 5.23 in graf 5.24).

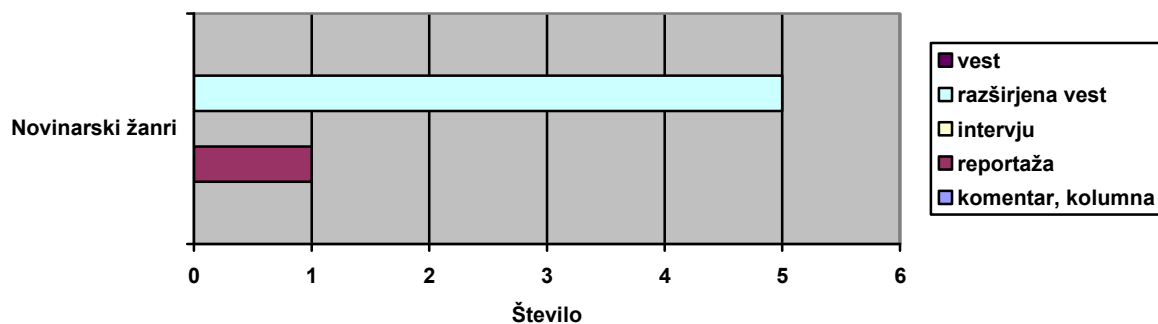
Graf 5.22: Novinarski žanri v *Primorskih novicah*

Graf 5.23: Novinarski žanri v *Delu*

Graf 5.24: Novinarski žanri v *Dnevniku*

Rezultati kvantitativne analize so pričakovani. *Primorske novice* imajo kot regionalni/lokalni časopis objavljenih največ prispevkov s tematiko z območja zgornjega Posočja. Glede na število prispevkov pa dopisnici iz Tolmina in Idrije uporabljata manj novinarskih žanrov, kar načeloma velja tudi za *Delo* in *Dnevnik*, vendar v manjši meri. Uporaba novinarskih žanrov se ujema tudi z vprašanjem v anketi, kjer smo anketirance vprašali, katere novinarske žanre najbolj pogrešajo v časopisih, ki jih berejo (glej graf 5.12). Na omenjeno vprašanje so namreč bralci v največjem odstotku odgovorili, da najbolj pogrešajo reportažo in intervju ter v manjšem odstotku komentar. V januarju 2008 vsi trije časopisi niso objavili niti enega intervjuja s tematiko z območja zgornjega Posočja.

6. SKLEP

Dopisništvo je posebna vrsta novinarskega sporočanja, je osnovni zaključek tega diplomskega dela. Katere so značilnosti dopisniškega dela in dopisnikov, smo ugotavljali v poglavju *Časopisno dopisništvo*. Kakor smo ugotovili, je ena od prvih značilnosti poročanje na daljavo. V našem primeru to pomeni poročanja z območja severozahodne Slovenije matičnim medijskim hišam v Koper (*Primorske novice*) in Ljubljano (*Delo, Dnevnik*). Ugotavljali smo tudi, da je dopisništvo rezultat spremljanja vseh dogodkov v lokalnem okolju in da je dopisnik vsestranski v uporabi novinarskih žanrov. Prav zaradi dopisnikovega dela namreč bralci časopisov zunaj nekega območja izvejo za dogodke, ki so se tam zgodili. Hkrati se dopisnik ne sme omejevati le na določene tematike v svojem okolju, ampak mora zaznati in uporabiti kar največ tem z območja, ki ga pokriva. To od njega zahteva vsestranskost v poročanju.

Ker dopisnik deluje v lokalnem okolju, smo opredelili lokalno okolje in opozorili na odnose med njim in dopisnikom. Ponazorili smo, da odzivi lokalnega okolja niso nujno vedno pozitivni, četudi gre za poročanje, ki za lokalno skupnost ni škodljivo. Iz sekundarnih virov smo ugotovili, da je v vsakem okolju dovolj dogodkov, ki so zanimivi za dopisnikovo poročanje, vendar jih mora ta najti, interpretirati in oblikovati, da so zanimivi tudi za javnost. Namen našega diplomskega dela je bil ugotavljati zakonitosti dopisniškega delovanja in njihova preslikava v območje zgornjega Posočja. Glede na ugotovljeno lahko sklenemo, da delo dopisnikov, ki so v rednem delovnem razmerju z medijskimi časopisnimi hišami, na tem območju ne odstopa od splošnih definicij dopisništva oziroma ni specifično v tolikšni meri, da bi lahko govorili o posebni obliki dopisništva. Določeno specifičnost dopisniškega dela v zgornjem Posočju prej narekuje sama specifičnost okolja, ki na koncu tudi vpliva na odločitev medijskih hiš, kako pomembno je zanje to okolje.

Eno od pomembnejših vprašanj naše raziskave je bilo, ali je zgornje Posočje medijsko zapostavljeno oziroma ali nacionalne medijske hiše to območje zapostavljajo. Kot prvo hipotezo smo navedli: *Kako cenjeno je delo dopisnika v matični hiši, je odvisno od pomembnosti okolja, v katerem dopisnik deluje*. Glede na zaključke teoretičnega dela naloge lahko trdimo, da je vsako okolje pomembno in da je v vsakem okolju dovolj dogodkov za poročanje. Toda teoretični zaključki niso nujno enaki tistim v praksi, kar lahko vidimo v rezultatih naše raziskave. Tukaj spet lahko uporabimo rezultate kvantitativne analize

prispevkov. Dejstvo, da časopis *Dnevnik* na mesec objavi le šest prispevkov z določenega zaokroženega območja, nedvomno potrjuje delitev na pomembna in manj pomembna okolja. Nenazadnje lahko to potrdimo tudi s preprostim dejstvom, da *Dnevnik* v zgornjem Posočju niti nima sedeža dopisništva, čeprav si to območje delita dva *Dnevnikova* dopisnika. Podobno lahko trdimo tudi za dnevnik *Večer*, ki pa ga nismo vključili v našo raziskavo. Prvo hipotezo lahko zato v celoti sprejmemo.

Naša naslednja naloga je bila preveriti hipotezo: *V okolju, ki je manj pomembno za nacionalni dnevnik, lažje deluje dopisnik lokalnega časnika.* S pomočjo pogovorov z urednikoma (Šepetavc, Koron) in dopisniki (Roš, Blazetič, Dragoš in Alič) jasnih zaključkov brez nadaljnje interpretacije ne moremo sprejemati. Da je delo dopisnika lokalnega časopisa lažje, je potrdil Koron (2008: intervju), ki pravi, da lahko lokalni časopis lokalni novici nameni več prostora kakor nacionalni dnevnik. Glede na izkušnje bi trditev Korona potrdili. V tem primeru lahko sklepamo, da so za objavo v lokalnem časniku novičarski faktorji manj pomembni v primerjavi z nacionalnim dnevnikom. Iz tega sledi, da dopisniku lokalnega časnika ni treba iskati dogodkov ali jih spremljati tako intenzivno kakor dopisniku nacionalnega časopisa. Zaradi takšne interpretacije lahko hipotezo v celoti sprejmemo. Drugače bi se odločili v primeru, če bi kot merilo delovanja dopisnika upoštevali obseg dela. Iz kvantitativne analize je razvidno, da lokalni dopisniki delajo več od nacionalnih, saj morajo pokriti več dogodkov. V tem primeru delo dopisnika ni več lažje, hipotezo pa lahko v tem primeru delno zavrnamo.

Za našo raziskavo je bilo zelo pomembno preveriti hipotezo, da je *zgornje Posočje za nacionalne dnevnike manj pomembno okolje.* Preverjanja smo se lotili na več načinov. Že v anketi so anketiranci večinoma (64 %) menili, da je omenjeno območje medijsko zapostavljeno. Primeri dopisnice Katje Roš iz četrtega poglavja hkrati dokazujejo, da druga območja dobivajo prednost na račun zgornjega Posočja. Trditev Šepetavca, da uredništvo ne dela razlik med območji že vnaprej, hipotezo v veliki meri spodbija, vendar smo ugotovili, da ni nujno, da se uredniška politika uresniči tudi v realnosti. Če primer časopisa *Delo* še dovoli dvom o pomembnosti zgornjega Posočja kot okolja, pa je slika zelo jasna v ostalih dveh slovenskih nacionalnih dnevnikih. Ugotovili smo že, da *Dnevnik* v tem prostoru sploh nima sedeža dopisništva in da ga občasno obiskujeta dva dopisnika s sosednjega območja (le eden je redno zaposlen). Dnevnik *Večer* ta del Slovenije območje pokriva le z občasnimi zunanji sodelavci. Glede na pristop zadnjih dveh nacionalnih časopisov lahko hipotezo, da je zgornje

Posočje v nacionalnih časopisih medijsko zastavljeno, v celoti sprejmemo.

Zadnja od hipotez, ki smo jih obravnavali v naši nalogi, je bila: *Novinarji lokalnih časnikov imajo v lokalnem okolju večji vpliv na javno mnenje kakor novinarji nacionalnih dnevnikov.* Iz hipoteze smo v anketi sestavili podobno vprašanje, na katerega so vprašani z 68 odstotki odgovorili, da ima lokalni medij v lokalnem okolju večji vpliv. To lahko sklepamo tudi iz pogovorov z urednikoma in dopisniki, nenazadnje pa se strinjamo z rezultati ankete tudi iz lastnih izkušenj. Med drugim Fry v podpoglavju *Lokalne novice v časopisih* navaja, da lokalni mediji spremljajo običajne ljudi, ki opravljajo običajna dela, kar lokalni časopis nedvomno približa lokalni skupnosti. Četrto hipotezo lahko v celoti sprejmemo tudi na podlagi dejstva, da *Primorske novice* v enem mesecu skupaj objavijo bistveno več prispevkov z območja zgornjega Posočja v primerjavi z dvema nacionalnima časopisoma, ki sta bila del naše raziskave.

Našo diplomsko nalogo lahko sklenemo s trditvijo, da so bralci najboljši pokazatelj, kakšen je odnos medijskih hiš do določenega okolja. V našem primeru je to dobro razvidno tudi iz rezultatov ankete, ki je pokazala, da je časopis z najmanj prispevki o zgornjem Posočju tudi najmanj bran in nasprotno. Nadalje je od sposobnosti dopisnika pri opravljanju dopisniškega dela odvisno, kako se znajde v okolju, kako ga interpretira in kako o njem poroča, da bodo bralci vzeli v roke časopis ali redno spremljali njegove prispevke. Govorimo lahko o povezavi treh subjektov (medijska hiša, dopisnik in okolje/bralci), ki se morajo med seboj nujno dopolnjevati, da lahko govorimo o dopisniškem delu. Osrednjo vlogo pa vseeno odigra dopisnik kot iskalec informacij in njihov posrednik (sporočevalec, kronist, interpret, komentator ...).

7. LITERATURA IN VIRI

Literatura

Anderson, Rob. Dardenne, Robert. Killenberg, George M. (1994): *The conversation of journalism: communication, community and news*. London: Westport.

Bromley, Michael (1994): *Journalism*. London: Hodder & Stoughton.

Erjavec, Karmen (1998): *Koraki do kakovostnega novinarskega prispevka*. Ljubljana: Jutro.

Erjavec, Karmen (1999): *Novinarska kakovost*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Zbirka Media.

Erjavec, Karmen (2004): *Sodobno novinarstvo in teorija demokracije. Poti slovenskega novinarstva – danes in jutri: Znanstveni zbornik ob 40. letnici študija novinarstva na Slovenskem*, 113–138. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Ferguson, Donald L.. Patten, Jim (1993): *Journalism Today!*. Lincolnwood: National Textbook Company.

Grošelj, Mateja (1998): *Poklic novinar-dopisnik*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Harris, Geoffrey. Spark, David (1993): *Practical Newspaper Reporting*. Oxford: Focal Press.

Hartley, John (1989): *Understanding News & Foreign Correspondents*. Washington, D.C.: The Brookings Institution.

Jesenšek, Maša (2007): *Aktualno dogajanje v reportažnih žanrih v slovenskih časnikih*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Keeble, Richard (1998): *The newspapers handbook*. London, New York: Routledge.

Košir, Manca (1987): *Mladi novinar: pomaga lastna glava*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Košir, Manca (1988): *Nastavki za teorijo novinarskih vrst*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Križnar, Polona (2000): *Dopisniška mreža v slovenskih tiskanih medijih*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Perovič, Tomaž. Šipek, Špela (1988): *TV Novice*. Ljubljana: Študentska organizacija univerze, Študentska založba.

Poler, Melita (1997): *Novinarska etika*. Ljubljana: Magnolija.

Poler Kovačič, Melita (2004a): *Novinarska (iz)virnost*. Ljubljana: Media.

Poler Kovačič, Melita (2004b): Podobe (slovenskega) novinarstva: o krizi novinarske identitete. *Poti slovenskega novinarstva – danes in jutri: Znanstveni zbornik ob 40. letnici študija novinarstva na Slovenskem*, 85–112. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Poler Kovačič, Melita (2005): *Kriza novinarske odgovornosti*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Seljak, Breda (2001): *Slovenska dopisniška mreža*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Shudson, Michael (1999): What Public Journalism Knows about Journalism but Doesn't Know about »Public«. *The Idea of Public Journalism*, 118–133. New York, London: The Guilford Press.

Splichal, Slavko (1990): *Analiza besedil: statistična obravnava jezikovnih podatkov v družboslovnih raziskavah*. Ljubljana: Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo, Raziskovalni inštitut.

Viri

Fry, Donald (2004): *What Makes Local News Really Local?*. Dostopno na http://www.poynter.org/content/content_view.asp?id=68816 (9. februar 2008).

Hatcher, John A. (2004): *Community Journalism: Nowhere to Hide*. Dostopno na http://www.poynter.org/content/content_view.asp?id=61526 (9. februar 2008).

Intervju z Janijem Aličem, dopisnikom Dnevnika. Tolmin, 31. 1. 2008.

Intervju z Nevo Blazetič, dopisnico Primorskih novic. Tolmin, 12. 2. 2008.

Intervju z Damijanom Bogatajem, občasnim dopisnikom Dela. Idrija, 20. 3. 2008.

Intervju s Sašo Dragoš, dopisnico Primorskih novic. Idrija, 14. 3. 2008.

Intervju z Davorinom Koronom, pomočnikom glavnega urednika Primorskih novic. Nova Gorica, 20. 2. 2008.

Intervju s Katjo Roš, nekdanjo dopisnico Dela. Tolmin, 5. 2. 2008.

Intervjuja z Željkom Šepetavcem, urednikom redakcije Slovensko dopisništvo časopisa Delo. Ljubljana, 11. in 27. 2. 2008.

Kodeks slovenskih novinarjev, sprejet 10. oktobra 2002 v Izoli. Dostopno na <http://www.novinar.com/dokumenti/kodeks.php> (2. februar 2008).

Münchenska deklaracija, deklaracija o pravicah in dolžnostih novinarjev, sprejeta 1971 v Münchnu. Dostopno na http://sindikatsindikat.novinar.com/?m=3&id_clanek=50 (2. februar 2008).

Portal upravnih enot (2008). Dostopno na <http://upravneenote.gov.si/> (20. marec 2008).

Tompkins, Al (2001): *»Local News« Is About Your Station, Too*. Dostopno na http://www.poynter.org/content/content_view.asp?id=5054 (20. marec 2008).

8. PRILOGA

Priloga A: Anketni vprašalnik

ANKETA O DOPISNIŠTVU V ZGORNJEM POSOČJU

Pozdravljeni! Sem Blaž Močnik, absolvent smeri novinarstva na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani. V okviru diplomske naloge na primeru zgornjega Posočja raziskujem časopisno dopisništvo. V ta namen sem sestavil anketo. S pomočjo vaših odgovorov bom lahko bolje in celoviteje predstavil dejansko stanje dopisništva iz zgornjega Posočja. Anketa je anonimna, rezultati pa bom uporabil izključno za potrebe moje raziskave. Najlepša hvala za vaš čas in pomoč!

1. Katere časopise od spodaj navedenih berete?*

- Delo
- Dnevnik
- Primorske novice

2. Kako pogosto berete časopise?*

- vsak dan
- nekajkrat na teden
- nekajkrat na mesec

3. Je po vašem mnenju dovolj prispevkov z območja zgornjega Posočja (občin Bovec, Kobarid, Tolmin, Cerklje, Idrija) v Primorskih novicah?*

- da
- ne
- ne berem omenjenega časopisa

4. Je po vašem mnenju dovolj prispevkov z območja zgornjega Posočja (občin Bovec, Kobarid, Tolmin, Cerklje, Idrija) v Delu?*

- da
- ne
- ne berem omenjenega časopisa

5. Je po vašem mnenju dovolj prispevkov z območja zgornjega Posočja (občin Bovec, Kobarid, Tolmin, Cerklje, Idrija) v Dnevniku?*

- da
- ne
- ne berem omenjenega časopisa

6. Je po vašem mnenju območje zgornjega Posočja medijsko zapostavljeno v primerjavi z ostalimi območji?*

- da
- ne
- ni razlike

7. Kako ocenjujete kakovost prispevkov z lokalno tematiko v Primorskih novicah?*

- dobra
- povprečna
- slaba
- ne berem omenjenega časopisa

8. Kako ocenjujete kakovost prispevkov z lokalno tematiko v Delu?*

- dobra
- povprečna
- slaba
- ne berem omenjenega časopisa

9. Kako ocenjujete kakovost prispevkov z lokalno tematiko v Dnevniku?*

- dobra
- povprečna
- slaba
- ne berem omenjenega časopisa

10. Za katere prispevke si želite, da bi se bolj pojavljali v Primorskih novicah?*

- o običajnih ljudeh
- o družbenih problemih
- o gospodarstvu
- o kulturi
- o vodenju lokalne skupnosti
- drugo

11. Za katere prispevke si želite, da bi se bolj pojavljali v Delu?*

- o običajnih ljudeh
- o družbenih problemih
- o gospodarstvu
- o kulturi
- o vodenju lokalne skupnosti
- drugo

12. Za katere prispevke si želite, da bi se bolj pojavljali v Dnevniku?*

- o običajnih ljudeh
- o družbenih problemih
- o gospodarstvu
- o kulturi

- o vodenju lokalne skupnosti
- drugo

13. Katere novinarske žanre pri poročanju iz vašega okolja najbolj pogrešate v časopisih, ki jih berete?*

- poročilo
- komentar
- reportaža
- intervjuji
- drugo

14. Kakšna so vaša pričakovanja ob branju dopisnih strani v časopisih?*

	zelo pomembno	srednje pomembno	nepomembno
da me bodo informirala o pomembnem lokalnem dogodku	☐	☐	☐
da me bodo informirala o lokalnih dogodkih, o katerih drugi mediji ne poročajo	☐	☐	☐
da bodo ponudila še več informacij, o katerih poročajo drugi mediji	☐	☐	☐
da bodo ponudila komentarje lokalnih dogodkov	☐	☐	☐

15. Komu bolj zaupate? nacionalnim časopisom (Delo, Dnevnik) ali regionalnim/lokalnim (Primorske novice)?*

- nacionalnim
- regionalnim/lokalnim
- ni razlike

16. Prosim, če lahko v nekaj besedah utemeljite vaš odgovor!*

17. Kdo ima po vašem mnenju v okolju, v katerem živite, večji vpliv?*

- lokalni medij (Primorske novice)
- nacionalni medij (Delo, Dnevnik)

18. Je po vašem mnenju delo novinarja-dopisnika odvisno od okolja, v katerem novinar živi?*

- da
- ne

19. Prosim, če v nekaj besedah utemeljite svoj odgovor!*

20. Prosim, označite podatke o vašem spolu.*

moški

ženska

21. Letnica vašega rojstva*

22. Prosim, označite podatke o vaši izobrazbi.*

osnovna šola

srednja šola

fakulteta